

PREGLED ARHIVSKOGA GRADIVA HRVATSKOGA DRŽAVNOG ARHIVA KOJE SE ODNOSI NA PODRUČJE NADLEŽNOSTI DRŽAVNOG ARHIVA U SISKU ZA RAZDOBLJE 1945. – 1990. GODINE

Pregledni rad

Izvadak

Područje nadležnosti Državnoga arhiva u Sisku je u razdoblju 1945. – 1990. godine bilo u sastavu socijalističke Jugoslavije. Hrvatska se, kao jedna od federalnih jedinica u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji (FNRJ), brzo oporavljala od ratnih razaranja Drugoga svjetskog rata. Nakon kopiranja sovjetskoga modela raskid sa Savezom Sovjetskih Socijalističkih Republika (SSSR) i zemljama u njegovu lageru 1948. godine doveo je do promjene u vidu prelaska na plansko gospodarstvo u kojem je stavljen naglasak na proizvodnju robe za široku potrošnju. Pomoć zapadnih demokracija i sve veća povezanost Hrvatske, u gospodarskom smislu, sa zapadnim zemljama i nesvrstanim zemljama Trećega svijeta omogućila je u 1950-ima i 1960-ima godinama brz gospodarski razvoj. Stanovništvo je dobrim dijelom bilo zadovoljno jer se iz agrarno-industrijske zemlje prešlo u industrijsku zemlju u kojoj su bivši seljaci mogli kupovati perilice rublja, hladnjake, televizore i ostale tehnološke novine te živjeti u komfornim stanovima. Razvoj socijalističkoga planskog gospodarstva je, međutim, u 1970-ima počeo stagnirati i jedino se uz pomoć kredita mogao održavati standard. U 1980-ima je socijalistička Jugoslavija bila na zalasku svoga gospodarskog uspjeha.

Vrijeme modernoga industrijskog gospodarstva i širenja gradskog života predstavljeno je u članku sa 77 arhivskih fondova i jednom zbirkom. Najpoznatije su industrijske tvrtke bile Željezara Sisak i Rafinerija nafte Sisak. Vidljivo je u gradivu da su uz te dvije tvrtke postojale brojne druge, čime je cijela regija doživjela snažnu industrijalizaciju.

Ključne riječi: Hrvatski državni arhiv, arhivsko gradivo, područje nadležnosti Državnoga arhiva u Sisku (DASK), socijalizam, tvornička industrija

Uvod

Jugoslaviji, pa i Hrvatskoj, Drugi je svjetski rat donio jedan od najvećih padova životnoga standarda u Europi. Stanovništvo je na kraju rata bilo na rubu gladi i ovisilo je o pomoći izvana.¹ Zahvaljujući tomu što se poslijeratna Europa gospodarski uzdizala i relativno brzo brisala krajnje siromaštvo uzrokovano ratom, Hrvatska se u socijalističkoj Jugoslaviji isto tako oporavljala i razvijala. Moglo bi se govoriti o jugoslaven-skom privrednom čudu u razdoblju 1955. – 1961. godine.² Naime, zbog raskida sa socijalističkim zemljama pod vodstvom SSSR-a 1948. godine u Jugoslaviji se više nije toliko forsiralo tešku industriju nego je naglasak stavljen na proizvodnju robe široke potrošnje. Izgleda da su sveopća industrijalizacija i pretvaranje agrarno-industrijske zemlje u industrijsku pronašli pravu ravnotežu upravo u tome kakvu robu proizvoditi i komu je i kako prodavati. U desetljeću 1953. – 1963. godine prosječni je godišnji rast proizvodnje iznosio 9,5 %, a osobne potrošnje 10 %. Takav je gospodarski rast potpomognut zapadnom financijskom pomoći bio u to vrijeme među najvećima u svijetu.³

Industrija je, dakle, uz zapadnu financijsku pomoć odigrala ključnu ulogu u zemlji i dovela većinu seljačkog stanovništva u gradove i gradiće. Dobra je strana socijalističke inačice države blagostanja (države blagostanja u razvijenim i bogatim zemljama zapadne Europe) bio sustav socijalne sigurnosti koji je jamčio besplatno školovanje, zdravstvenu zaštitu, punu ili veliku zaposlenost, opći mirovinski sustav, javnu stanogradnju i javnu sigurnost.⁴ Loša je strana jugoslavenske države bila politička nesloboda u vidu totalitarnoga političkog sustava na čelu s Komunističkom partijom (KP/SK) i posljedni progon svih koji su se usudili govoriti i boriti protiv takvoga sustava. S vremenom je sjajna slika hrvatskoga gospodarstva u Jugoslaviji počela blijedjeti jer, naravno, loša i nesposobna tvrtka mora propasti, a dobra i uspješna prosperirati, što socijalizam s tvrtkama za koje se jamčilo neograničenom solidarnom odgovornošću (n. sol. o.) nije razumio. Kada je tvorac države Josip Broz Tito umro, osjetilo se da više nema njegove vještine u balansiranju između zapadnih razvijenih zemalja, socijalističkih zemalja pod vodstvom SSSR-a i nesvrstanih zemalja Trećega svijeta. Ipak, dok je on bio živ, mase su većinom bile zadovoljne zbog mogućnosti i realizacije potrošačkoga društva u kojem su nekadašnji seljaci mogli kupovati perilice rublja, hladnjake, televizore, automobile i stanovati u komfornim stanovima. Hrvatsko je društvo u 1960-ima već bilo masovno potrošačko društvo. Doduše, ne po zapadnim mjerilima, nego na razini pristojne zemlje između Zapada i Istoka.⁵

Kada je riječ o stanovanju, prema anketama broj podstanarskih kućanstava nije prelazio nekoliko postotaka.⁶ No, i u takvom je društvu pravda bila nekako postrani.

1 DUDA, U potrazi za blagostanjem: o povijesti dokolice i potrošačkog društva u Hrvatskoj 1950-ih i 1960-ih, (Zagreb, Srednja Europa, 2005.), str. 43.

2 DUDA, U potrazi za blagostanjem, str. 44.

3 DUDA, U potrazi za blagostanjem, str. 45.

4 DUDA, U potrazi za blagostanjem, str. 42.

5 DUDA, U potrazi za blagostanjem, str. 145.

6 DUDA, Pronađeno blagostanje: svakodnevni život i potrošačka kultura u Hrvatskoj 1970-ih i 1980-ih, (Zagreb, Srednja Europa, 2010.) str. 116.

Naime, među nositeljima stanarskoga prava bilo je 57 % političara, 54 % direktora, 37 % intelektualnih radnika, 25 % službenika i samo 16 % radnika.

Ovaj će članak prikazati u kojim se fondovima i zbirkama Hrvatskoga državnog arhiva (HDA) mogu pronaći podatci o području nadležnosti Državnoga arhiva u Sisku (DASK) za razdoblje 1945. – 1990. godine. Takav je izbor uvijek donekle arbitraran jer odabire fondove i zbirke u kojima je već prema obavijesnim pomagalima izričito navedeno postojanje gradiva od interesa za područje nadležnosti DASK-a. Arbitrarnost se može objasniti time da se tek nakon 2000. godine gradivo nastalo u razdoblju 1945. – 1990. počelo više i učestalije koristiti u Središnjoj čitaonici HDA (dalje: čitaonica). Dakle, tek u najnovije vrijeme pokazala se veća ili velika potreba za izradom obavijesnih pomagala koja će pregledno popisivati i opisivati to vremensko razdoblje. Arbitrarnost se ogleda i u tome da je autor izostavio dva fonda, fondove HR-HDA-1411 Sekretarijat za zakonodavstvo i organizaciju SRH i HR-HDA-1643 Savjet za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti, s argumentacijom da za jedan fond ne postoji adekvatno obavijesno pomagalo po suvremenim arhivističkim normama, a drugi nema toliko relevantno gradivo za područje od interesa za članak. Naravno, s obzirom na nemogućnost predviđanja s kakvim će sve upitima i temama istraživanja korisnici dolaziti u čitaonicu i/ili pisati arhivu moguće je i da je riječ o krivoj procjeni. Vezano uz već rečeno o malom korištenju gradiva fondova Odsjeka prije 2000. za čitav niz fondova Odsjeka za gradivo 1945. – 1990. ne postoje obavijesna pomagala izrađena u skladu sa suvremenim arhivističkim normama ISAD(G) i ISAAR(CPF). Zato u članku mnogo fondova Odsjeka nije uopće poimence navedeno. Drugi je slučaj s gradivom Odsjeka za gradivo političkih stranaka i udruga. Za gradivo toga Odsjeka navedeni su uglavnom najvažniji fondovi, a izostavljen je čitav niz fondova društveno-političkih organizacija i udruga na republičkoj, dakle hrvatskoj razini ili na lokalnoj odnosno regionalnoj razini. Koliko god su suvremena obavijesna pomagala dobra i kvalitetna, ona ne mogu uvijek prikazati sve gradivo s nekoga područja. Kao glavni razlog tomu može se navesti sumarni oblik inventara, najčešće izrađivanih obavijesnih pomagala. Treći problem je što se u članku ne navode osobni i obiteljski fondovi. Procjena je autora da je premala zastupljenost područja i vremenskog raspona od interesa za članak u osobnim i obiteljskim fondovima, pa se nije išlo u prikaz nekih fondova gdje se sporadično navode toponimi s područja nadležnosti DASK-a.

Fondovi i zbirke poredani su prema klasifikaciji u Pregledu arhivskih fondova i zbirci Republike Hrvatske.⁷

A.4.1.1. Središnja državna tijela NOP-a

HR-HDA-1491: Odjeljenje zaštite naroda za Hrvatsku (OZNA) – Zagreb (1944. – 1946.); [1923.] 1944. – 1946. [1961.]: kut. 57, knj. 3; 5,7 d/m.

Iako je OZNA Hrvatske počela djelovati već u vrijeme Drugoga svjetskog rata, odlučeno je dati kratki prikaz fonda u ovom članku zato što je OZNA bila obavještajna služba

7 KOLANOVIĆ, Zagreb, *Pregled arhivskih fondova i zbirci Republike Hrvatske Svezak 1*, LVIII, 1-166.

Komunističke partije (KP) i tajna policija te kao takva je nastavila svoj rad kao Služba državne sigurnosti sve do 1990. godine.⁸ U obavijesnom pomagalu za fond, rađenom prilično detaljno, može se navesti kao primjer:

- serija 7. Područje Banija
 - podserija 7.1. POC (Pomoćni obavještajni centar) za Baniju, 1943. – 1945. g., kut. 31
 - podserija 7.2. ROC (Rajonski obavještajni centar) za kotar Dvor na Uni, 1943. – 1945. g., kut. 31
 - podserija 7.3. ROC za kotar Glinu, 1943. – 1945. g., kut. 32
 - podserija 7.4. ROC za kotar Kostajnicu, 1943. – 1945. g., kut. 32
 - podserija 7.5. ROC za kotar Petrinju, 1943. – 1944. g., kut. 32

Za ostalo gradivo, koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a, može se koristiti navedeni sumarni inventar rađen po normama ISAD(G) i ISAAR(CPF).

A.5.0. Zakonodavna tijela

HR-HDA-1081 Sabor Socijalističke Republike Hrvatske – Zagreb (1945. – 1990.); 1945. – 1982.: knj. 98, kut. 2029, 14 fotoalbuma; 258 d/m.

Sabor Socijalističke Republike Hrvatske (SRH) bio je zakonodavno tijelo u Narodnoj Republici Hrvatskoj (NRH), odnosno SRH-u. Donosio je zakone, društvene planove, rezolucije i razne druge akte. Vođeni su zapisnici sjednica Sabora, Predsjedništva Sabora, saborskih vijeća i raznih radnih tijela Sabora i tijela saborskih vijeća. Sabor je od 1974. godine imao ovlasti davati suglasnosti i u odlučivanju o saveznom zakonima (zakonima SFRJ-a) i međunarodnim ugovorima. U gradivu fonda mogu se pronaći i izvješća, analize i elaborati Saveznog izvršnog vijeća i Izvršnog vijeća Sabora, razni dokumenti republičkih sekretarijata i komiteta i samoupravnih interesnih zajednica (SIZ-ova) i, što je za temu članka izuzetno važno, izvješća o radu i predstavke općinskih i kotarskih skupština.

U gradivu je o području nadležnosti DASK-a jako puno dokumenata, stoga se ovdje navodi samo nekoliko primjera:

- serija 6. Sabor NRH: saziv 1953. – 1958.
 - podserija 6.4. Republičko vijeće
 - jedinica 6.4.3. Radna tijela Republičkog vijeća sadrži obrazloženje Rafinerije nafte Sisak u vezi s izgradnjom tvornice dušičnih gnojiva (u 6.4.3.5.2., kut. 27-28)
 - jedinica 6.4.3. Komisija za statute općina i kotara obrađivala je prijedloge statuta i statute, pa imamo i statute i popratne materijale za kotar Kutina (6.4.3.11.2., kut. 36) i za kotar Sisak (6.4.3.11.2., kut. 37); imamo i statute i materijale za statute općina, pa su za kotar Sisak zastupljene Dubica, Dvor,

8 Vidjeti prikaz fonda HR-HDA-1561 Služba državne sigurnosti Republičkog sekretarijata za unutrašnje poslove Socijalističke Republike Hrvatske.

Glina, Gora, Gušće, Jabukovac, Kostajnica, Petrinja, Pokupsko, Sisak, Sunja, Žažina (6.4.3.11.3., kut. 41)

- serija 8. Sabor SRH: saziv 1963. – 1965.
 - podserija 8.5. Republičko vijeće
 - jedinica 8.5.2. Opća korespondencija sadrži, između ostaloga, materijale skupštine kotara Sisak u vezi s konceptom dugoročnoga razvoja Banije (Banovine) (kut. 123)
- serija 12. Sabor SRH: saziv 1974. – 1982.
 - podserija 9. Vijeće općina
 - jedinica 12.9.3. Radna tijela Vijeća općina ima i zahtjev za saniranje pro računskih obveza općine Dvor (12.9.3.1.2., kut. 1120)
- serija 17. Zbirka fotografija Sabora SRH
 - fotoalbum 2: Album fotografija Naftonosno polje – Naftaplin sadrži 41 fotografiju vezanu uz puštanje u proizvodnju naftonosnog polja Naftaplina 1960. godine (Stružec, Sisak)

Ovo je samo maleni izbor iz gradiva koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a. Za pretraživanje je vrlo koristan sumarni inventar po ISAD(G) i ISAAR(CPF). Dobro sačuvane uredske evidencije, ponajprije urudžbeni zapisnici i kazala, otvaraju put u fond.

HR-HDA-278: Prezidijum Sabora Narodne Republike Hrvatske – Zagreb (1946. – 1953.); [1945] 1946. – 1953.: knj. 43, kut. 187; 20 d/m.

Prezidijum Sabora bio je predsjedništvo Sabora, i kao takav je bio zamjena za predsjednika federalne jedinice Hrvatske u federativnoj Jugoslaviji. Imao je ulogu predstavnika državnoga i narodnoga suvereniteta Narodne Republike Hrvatske (NRH). Osim funkcija kakve imaju predsjednici republika u parlamentarnim političkim sustavima, imao je Odjel za izgradnju narodne vlasti što je posebno važno za temu ovoga članka. Naime, imao je ovlasti nad narodnim odborima (NO) svih razina lokalne i regionalne uprave i samouprave, i to dotle da je imao ovlasti raspustiti svaki NO ako bi procijenio da je rad NO-a u suprotnosti s Ustavom i/ili zakonima. Primjerice:

Odjel za izgradnju narodne vlasti, kotarski, gradski, rajonski i mjesni NO-i, zapisnici sjednica i planovi djelovanja, kotarski NO Knin, Korčula, Kostajnica, Krapina, Križevci, Krk i Kutina, kut. 43, 1947. – 1949. g.

I u općim spisima Tajništva mogu se pronaći dokumenti koji se odnose na provedbu izbora za mjesne NO-e na području nadležnosti DASK-a.

Za pretraživanje fonda služi obavijesno pomagalo iz 1986. i ažurirani popis po tehničkim jedinicama iz 2023. godine.

A.5.1. Središnja državna tijela

HR-HDA-279: Predsjedništvo Vlade NRH – Zagreb (1945. – 1953.); 1945. – 1953: knj. 102, kut. 506

Vlada je bila vrhovno izvršno i upravno tijelo javne vlasti u Narodnoj Republici Hrvatskoj. Predsjedništvo Vlade djelovalo je kao stručni i administrativni aparat Vlade NRH. U Predsjedništvu su se zaprimale sve važnije odluke i druge vrste isprava Vlade, ministarstava i drugih republičkih tijela javne vlasti kao i dokumenti tijela lokalne i regionalne uprave i samouprave. U čitaonici je na raspolaganju digitalni analitički popis dokumenata fonda koji su procijenjeni kao važniji. Riječ je o ukupno 9949 dokumenata fonda. Iz popisa se može navesti, primjerice:

- zadružni dom u Husainu (Opći odjel, opći spisi, 7352/1948)
- Zavod za socijalno osiguranje u Kostajnici i Dvoru na Uni, osnivanje (Pov. Spisi, 1145/1952)⁹
- Šepac Marija, Hrvatska Dubica, oduzimanje apoteke (Opći odjel, opći spisi, 4345/1951)

Za pretraživanje fonda mogu se koristiti dobro sačuvane uredske evidencije, popis kojih se nalazi u popisu po tehničkim jedinicama. Zapisnici Vlade NRH objavljeni su.¹⁰

HR-HDA-280: Izvršno vijeće Sabora Socijalističke Republike Hrvatske – Zagreb (1953. – 1990.); 1953. – 1990: knj. 397, kut. 2570, svež. 742, fasc. 11, albuma 11, komada 14; 406 d/m.11

Fond HR-HDA-280 Izvršno vijeće Sabora Socijalističke Republike Hrvatske (IVS SRH) jedan je od najvažnijih fondova u ovom pregledu. IVS SRH preuzeo je poslove iz nadležnosti ukinutog Prezidijuma Sabora NRH kao i Predsjedništva Vlade NRH.¹² Ustavnim zakonom o osnovama društvenog i političkog uređenja i republičkim organima vlasti je 1953. godine određeno da su republička tijela vlasti Sabor NRH, Izvršno vijeće Sabora NRH te republička tijela uprave. Zakonom je isto tako bilo određeno da se za neposredno obavljanje određenih izvršnih poslova iz nadležnosti republičkih tijela vlasti osnivaju državni sekretarijati, samostalne uprave, upravne ustanove i druga samostalna tijela uprave i sva ta tijela javne vlasti su za svoj rad odgovarala IVS-u.¹³ IVS je na taj način bio kolektivni predsjednik vlade NRH, odnosno SRH. Važno je napomenuti da je IVS vodio i poslove koordiniranja i nadzora nad radom NO-a, te je tako nadzirao

9 Premda u digitalnom analitičkom popisu ne piše kojoj ustrojstvenoj jedinici pripada dokument, iz popisa po tehničkim jedinicama razvidno je da su samo u Tajništvu pohranjeni strogo povjerljivi i povjerljivi spisi.

10 BUKVIĆ, Zagreb, *Zapisnici Vlade Narodne Republike Hrvatske 1945. – 1953.*, 1-752.

11 Podatci o količini gradiva preuzeti su s informacijskoga sustava ARHiNET, i to u: Baza podataka arhivskog gradiva u ARHiNET sustavu, opis arhivske jedinice HR-HDA-280, pristupljeno 17. lipnja 2024. http://arhinetmaster.arhiv.hr/_Generated/Pages/ArhivskeJedinice.BasicDetails.aspx?ItemId=4246

12 BUKVIĆ, Nenad, *Izvršno vijeće Sabora NRH: ustroj i djelovanje (1953-1963)*, Arhivski vjesnik 55 (2012): str. 17-18.

13 BUKVIĆ, *Izvršno vijeće Sabora NRH: ustroj i djelovanje (1953-1963)*, 10.

i lokalnu upravu i samoupravu na području nadležnosti DASK-a. Odbor za privredu IVS-a postao je stalno radno tijelo. Bio je zadužen za davanje suglasnosti NO-ima za propisivanje poreza kao i za donošenje rješenja kojima su se davale suglasnosti NO-ima na njihova rješenja iz oblasti gospodarstva te je imao i druge nadležnosti u odnosu na lokalnu upravu i samoupravu. Od 1953. djelovala su dva procesa, i to prijenos širokog spektra upravnih poslova s IVS-a na državne sekretarijate, sekretarijate IVS-a i republičke savjete (čitaj: prijenos upravnih poslova s predsjedništva vlade na ministarstva) i jačanje lokalne samouprave prijenosom većine prvostupanjanskih upravno-političkih poslova s republičkih tijela uprave na NO-e kotara i općina.¹⁴

Arhivski fond je u sređivanju. Ipak, iz obavijesnih pomagala dostupnih u čitaonici razvidno je koliko puno ima gradiva koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a. U pomagalu za gradivo koje se odnosi na privredu mogu se navesti primjeri kako slijedi:

- Cjelina 3. Poljoprivreda, šumarstvo, lov, ribolov – Šumarija Novoselec, NO kotara Kutina: odobrenje investicijskog programa izgradnje lugarnice s gospodarskom zgradom u selu Okoli – kut. 21, 1069, 1960. g.
- Cjelina 4. Elektrifikacija, melioracija, komasacija, vodovod, plinovod – NO kotara Sisak: odobrenje investicijskog programa rekonstrukcije hidrosistema u proširenja područja odvodnje kazete Topolovec na Lonjskom polju ukupne melioracijske površine od 12 020 ha – kut. 30, 16615, 1959. g.

Tajništvo IVS-a važnije je dokumente posebno urudžbiralno. Prema obliku štambilja nazvani su Trokut spisi. I ova cjelina ima daleko više dokumenata nego što ih se može navesti zbog ograničenja prostora u članku. Navodi se stoga samo nekoliko primjera:

- Davanje prethodne suglasnosti Skupštini općine Sisak za provođenje komasacije na područjima katastarskih općina Željezno, Luka Lijeva, Martinska Ves, Mahovo, Setuš, Tišina Erdedska i Palanjek – kut. 147, trokut br. 380, urudžbeni (urudž.) br. 4523, 1980. g., identifikator 280-4-6-208
- Informacija o realizaciji valjaoničkih kapaciteta Složene organizacije udruženog rada (SOUR) Metalurški kombinat Željezara Sisak – kut. 159, trokut br. 326, urudž. br. 2785, 1981. g., identifikator 280-4-7-160
- Izvršno vijeće Skupštine općine Glina zahtijeva dodatna sredstva iz republičkog proračuna zbog otvaranja stečaja nad Tvornicom opekarskih proizvoda Glina – kut. 336, trokut br. 572, urudž. broj 4501 (veza br. 2185/1986), 1986.g., identifikator 280-4-12-344

Za daljnje promjene u ustroju i nadležnostima IVS-a može se konzultirati članak Nenada Bukvića.¹⁵

Za naručivanje gradiva fonda mogu se u čitaonici dobiti na korištenje obavijesna pomagala za dijelove fonda, a za preostale se dijelove fonda mogu dobiti informacije i

14 BUKVIĆ, *Izvršno vijeće Sabora NRH: ustroj i djelovanje (1953-1963)*, 20, 37, 42.

15 BUKVIĆ, Nenad, *Izvršno vijeće Sabora SRH: ustroj i djelovanje (1963-1974)*, Arhivski vjesnik 56 (2013): str. 45-72.

uputstva kako naručiti gradivo. Zapisnici sjednica Izvršnoga vijeća Sabora za razdoblje 1953. – 1963. objavljeni su.¹⁶

HR-HDA-282: Ministarstvo drvne industrije NRH – Zagreb (1947. – 1950.); 1933./1952.: knj. 42, kut. 187; 21 d/m.

Ministarstvo drvne industrije NRH je, kao i druga ministarstva u to vrijeme, bilo odgovorno Vladi NRH. Mogu se navesti:

- Predmetni spisi, Operativni odjel, izvješća poduzeća o proizvodnji rezane građe, 1947. – 1948. – tu su i Caprag i Sisak-Predgrađe
- Predmetni spisi, operativni planovi za rezanu građu i oblovinu, inventurne liste – imamo, između ostaloga, Novoselec-Križ

Dobra sačuvanost uredskih evidencija, uglavnom urudžbenih zapisnika i kazala, omogućava da se u gradivu nekih od najvećih odjela može pronaći još dokumenata koji se odnose na područje nadležnosti DASK-a. Od obavijesnih pomagala na raspolaganju je digitalni popis po tehničkim jedinicama s napomenama.

HR-HDA-283: Ministarstvo financija – Zagreb (NRH) (1945. – 1953.)

Fond je u sređivanju. Za seriju 2 postoji digitalni popis po tehničkim jedinicama. Serija obuhvaća dosjee i druge dokumente o konfiskaciji, likvidaciji i registraciji tvrtki, kartoteke s opisima knjiženja i drugu dokumentaciju vezanu uz financijsko poslovanje.

HR-HDA-284: Ministarstvo građevina NRH – Zagreb (1945. – 1951.); 1931.-1952.: knj. 82, kut. 275; 37 d/m.

Ministarstvo građevina NRH bilo je odgovorno Vladi NRH odnosno Predsjedništvu Vlade NRH kao tijelu javne vlasti koje je rukovalo ministarstvima i drugim ustanovama Vlade ili ustanovama pri Vladi NRH. Iz brojnih primjera gradiva koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a mogu se navesti:

- serija 1. Organizacija resora građevinarstva
 - 1.3.4. Praćenje izvršenja plana građevinske proizvodnje, 1947. – 1950. g. – traže se podatci o objektima čije dovršenje ne smije doći u pitanje, pa su tu i Željezara i Rafinerija Sisak (kut. 8)
 - 1.4.2. Izvlaštenja, 1945. g. – u selu Bok, kotar Sisak, gradnja škole, nabava zemljišta, skidanje značaja javnog dobra (3101, u kut. 11)
- serija 2. Arhitektonsko projektni poslovi
 - 2.2.6. Gospodarski objekti, 1946.-1949. g. – prepiska u kojoj se nalaze i podatci o sušari za kukuruz u Topolovcu (kut. 29)
 - 2.7.1. Predmeti o kolaudacijama, 1946. g. – cesta Zagreb – Sisak, Lekenik, Stupno, mostovi (12256, u kut. 74); 1949. g. – Gojlo, Kutina, stambena zgrada, uprava zgrade, dom kulture, novogradnja (11468, u kut. 83)

16 BUKVIĆ, Zagreb, *Zapisnici Izvršnoga vijeća Sabora Narodne Republike Hrvatske 1953. – 1958.*, 1-819.; BUKVIĆ, Zagreb, *Zapisnici Izvršnoga vijeća Sabora Narodne/Socijalističke Republike Hrvatske 1958. – 1963.*, 1-666.

Za pretraživanje fonda služi sumarni inventar rađen prema normama ISAD(G) i ISAAR(CPF). O području nadležnosti DASK-a se u gradivu može pronaći još puno podataka.

HR-HDA-285: Ministarstvo industrije NRH – Zagreb (1948. – 1950.); [1931./1947.] 1948. – 1950. [1951. – 1953.]: knj. 84, kut. 826; 90 d/m.

Fond obuhvaća i gradivo Ministarstva industrije i rudarstva NRH koje je djelovalo od 1945. do 1948. godine. Kao primjere gradiva koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a može se navesti:

- Predmetni spisi, Kontrolni odjel, dosjei pojedinih tvornica – za razdoblje 1945. – 1947. postoji i dosje Tvornice kisika Sisak (kut. 212)
- Predmetni spisi, Kontrolni odjel, dosjei poduzeća i ustanova – za razdoblje 1946. – 1947. može se naći dosje Gavrilović, Petrinja (kut. 214)
- Predmetni spisi, Odjel za evidenciju plana i statistiku, proizvodni planovi poduzeća iz oblasti prehrambene i tekstilne industrije – za 1947. imamo i plan Prve hrvatske tvornice šešira Galdovo (kut. 272)

Za korištenje navedenoga gradiva kao i drugoga gradiva od interesa za područje DASK-a služi sumarni inventar koji je samo djelomično primijenjeni opis u skladu s ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-286: Ministarstvo komunalnih poslova NRH – Zagreb (1947. – 1950.); 1947. – 1950. [1951.]: knj. 18, kut. 147; 15 d/m.

Ministarstvo je bilo vrhovno tijelo javne vlasti u NRH-u za područje komunalne infrastrukture, stambenu izgradnju, uređenje gradova i imovinsko-pravne predmete s tim u vezi. Fondu je naknadno, nakon izrade sumarnog inventara iz 1998., dodano 19 kutija imovinsko-pravne problematike. Za te je kutije napravljen digitalni analitički popis. Primjer je:

- Poštek Mirko i Zlata, Novaković Mara i Stjepan, Jurkin Stevo, Plantek Štef, Vukelić Slavica, Poštek Đuro, Ivanić Grad, eksproprijacija nekretnina za potrebe poduzeća „Kopačić“ (2950/1949, kut. 135)

Prvi dio fonda, 128 kutija po inventaru iz 1998., može se pretraživati pomoću urudžbenih zapisnika (opći spisi).

HR-HDA-287: Ministarstvo narodnog zdravlja NRH – Zagreb (1945. – 1951.); 1945. – 1950.: knj. 67, kut. 64; 13 d/m.

Iz sumarnoga inventara razvidno je da fond nije jako dobro sačuvan. Primjerice, nedostaju povjerljivi spisi za 1950. i 1951., kao i opći spisi za 1950. i 1951. godinu. S obzirom na to da su urudžbeni zapisnici i kazala ipak dijelom sačuvani, može se pretraživati gradivo povjerljivih i općih spisa, pa postoji vjerojatnost pronalaska gradiva za područje nadležnosti DASK-a. U seriji Računovodstvo izričito se navode platni iskazi okružne sanitarno-epidemiološke stanice Sisak (1948., u kut. 62) i isplatne liste zdravstvene stanice u Kutini (1948., u kut. 62). Za fond služi sumarni inventar prema prvj verziji ISAD(G).

HR-HDA-289: Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva NRH – Zagreb (1945. – 1947.); 1900. – 1955.: knj. 74, kut. 223; 24 d/m.

Prema obavijesnom pomagalu u obliku sumarnoga inventara prema ISAD(G) i ISAAR(CPF) u fondu se na mnogim mjestima mogu pronaći dokumenti od interesa za temu članka, i to, primjerice:

- serija 2. Glavno ravnateljstvo za poljoprivredu
 - 2.7. Odjel za državna poljoprivredna dobra i poduzeća
 - 2.7.4. iskazi o zasijanim površinama na području raznih okruga, 1947. g. – tu su i podatci o okrugu Banija (kut. 75)
- serija 3. Glavno ravnateljstvo za šumarstvo
 - 3.8. Planski odjel
 - 3.8.4. Planovi pošumljavanja za jesen 1947. g. – postoje podatci i za kotareve Dvor na Uni, Glina, Kostajnica, Kutina, Petrinja, Sisak (kut. 216)

Dobro sačuvane uredske evidencije zalog su pronalaska raznih podataka u gradivu o području nadležnosti DASK-a.

HR-HDA-290: Ministarstvo pravosuđa NRH – Zagreb (1945. – 1953.); 1931. – 1955.: knj. 105, kut. 174; 23 d/m.

Sumarni inventar po ISAD(G) i ISAAR(CPF) navodi:

- serija 2. Organizacioni odjel
 - 2.2. Opće dopisivanje – izvješće Okružnog suda Sisak iz 1948. (u kut. 58)

Zbog dobre sačuvanosti uredskih evidencija vrlo se vjerojatno može pronaći još podataka o nadležnosti DASK-a u fondu.

HR-HDA-291: Ministarstvo prosvjete NRH – Zagreb (1945. – 1951.); 1945. – 1951.: knj. 88, kut. 318; 35 d/m.

Osim podataka o sisačkom području koji se mogu pronaći u statistikama i dokumentima koji se odnose na područje cijele Hrvatske, uključujući i područje nadležnosti DASK-a, u fondu postoji:

- serija 5. Korespondencija Ministarstva prosvjete (MPRO) s lokalnim tijelima vlasti i ustanovama na njihovu području
 - 5.4.1. Okružni NO Banovine – sadrži izvješća okružnog NO-a o stanju školstva općenito sa statističkim podatcima o broju škola te statistikama o učenicima i nastavnicima (XXVIII, 1945: 7597, 11386, 34368; XXVII 1945: 722-38707; IV-1, 1946: 49220-77778, 1947: 21656-25178)
- serija 8. Sedmogodišnje i srednje školstvo
 - 8.3. Kazalo sedmogodišnjih škola i gimnazija u Hrvatskoj – sadrži izvješća ravnatelja, stegovne postupke protiv učenika i druge spise koji se odnose na pojedine škole, pa se tu nalazi i gradivo o Gimnaziji u Glini (VI-20, 1946: 66131-70302, u kut. 34); isto se tako nalaze i spisi o Nižoj realnoj gimnaziji u Kostajnici (VI-37, 1946: 22402-40564, u kut. 34)

- 8.9. Kazalo učiteljskih škola u Hrvatskoj – podatci se odnose, između ostaloga, i na Učiteljsku školu u Petrinji (VI-117, 1946: 2728-88968, 1947: 21408, u kut. 48)
- serija 10. Predškolski i izvanškolski odgoj u Hrvatskoj
 - 10.2 Kazalo đачkih domova u Hrvatskoj – podatci se odnose i na Đački dom u Glini (VII-1, 1946: 40563-76671, u kut. 51)

Obavijesno pomagalo, sumarni inventar izrađen u skladu s normama ISAD(G) i ISAAR(CPF), pruža orijentir u pretraživanju fonda i olakšava pronalazak i drugih dokumenata koji se odnose na područje nadležnosti DASK-a.

HR-HDA-292: Ministarstvo rada NRH – Zagreb (1946. – 1951.); [1945.] 1946. – 1951. [1952. – 1958.]: knj. 67, kut. 201; 22 d/m.

U predmetnim spisima Odjela za kadrove u privredi mogu se pronaći mjesečna izvješća o domovima učenika u privredi u 1946. i 1947. godini, pa su tu i izvješća o Domu u Sisku (kut. 104) i izvješća o Domu u Petrinji (kut. 105). Za fond služi ažurirani popis po tehničkim jedinicama, a relativno dobra sačuvanost uredskih evidencija obećava pronalazak dodatnih dokumenata od važnosti za područje nadležnosti DASK-a.

HR-HDA-297: Ministarstvo šumarstva NRH – Zagreb (1947. – 1951.); 1923. – 1959.: knj. 66, kut. 417; 48 d/m.

Ministarstvo je kao savezno-republičko ministarstvo bilo nadležno za niz institucija i državnih poduzeća u sektoru šumarstva. Kada je riječ o uzgoju i njezi šuma, djelatnost je bila raspoređena između nekoliko poduzeća na terenu, a u sektoru iskorištavanja šuma je Ministarstvo šumarstva (MŠ) djelovalo preko poduzeća za iskorištavanje šuma, od kojih je jedno imalo sjedište u Sisku.

Može se, između ostaloga, navesti:

- serija 2. Planski sektor MŠ NRH
 - 3.5. Planovi i izvješća Planskog sektora, 1948. – obuhvaća investicijske planove i izvješća o izvršenju gradnje investicijskih objekata i za Sisak i za Petrinju (u kut. 76)
- serija 3. Sektor za uzgoj i njegu šuma
 - 3.11. Sektor za uzgoj i njegu šuma, 1945. – 1951. – tu se nalazi i elaborat projekta melioracije šuma Lonjskog polja Uprave za šumsko gospodarenje iz 1949. (u kut. 197)
- serija 4. Sektor za iskorištavanje šuma
 - 4.2. Dispečerska grupa za poduzeća za iskorištavanje šuma, 1948. – sadržajno su tu izvješća o radu svih poduzeća za iskorištavanje šuma, pa i onoga u Sisku (kut. 198-199)

Ne samo da se većina dokumenata može pretraživati putem središnjih uredskih evidencija, nego je ovdje naveden samo dio gradiva koji se izričito navodi u inventaru kao dio koji se odnosi na područje nadležnosti DASK-a. Sumarni inventar napravljen je prema važećim normama ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-300: Ministarstvo za državne nabavke NRH – Zagreb (1949. – 1951.); [1946. – 1948.] 1949. – 1951.: knj. 15, kut. 70; 8 d/m.

U personalijama fonda nalaze se razni popisi zaposlenika po zadrugama i poduzećima, pa se tu mogu pronaći i podatci o „Baniji“ u Petrinji i o „Šljivi“ u Sisku (u kut. 30). Primjerice, u kut. 67 mogu se pronaći završni računi serije Računovodstvo za „Šljivu“ Sisak.

Sumarni inventar za fond pruža obavijesti o uredskim evidencijama i ostale obavijesti koje mogu pomoći u pretraživanju fonda.

HR-HDA-301: Državni sekretarijat za poslove opće uprave i budžet NRH – Zagreb (1953. – 1956.); [1947.] 1953. – 1956.: knj. 51, kut. 99; 10 d/m.

Prednici stvaratelja fonda bili su Ministarstvo financija NRH, Savjet za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti i Sekretarijat za personalnu službu NRH. Sljednici su bili Republički sekretarijat za budžet i opću upravu, Sekretarijat za opću upravu IVS-a te Državni sekretarijat za poslove financija. Prema sumarnom inventaru u skladu s normama ISAD(G) i ISAAR(CPF) može se naći:

- serija 4. Priprema, izvršenje i kontrola izvršenja republičkog budžeta (proračuna, nap. a.)
 - 4.3.1. Budžeti NO kotara, [1952.] 1953. – 1955. – u kut. 62 može se naći i budžet NO-a kotara Petrinja
 - 4.3.2. Budžeti NO gradova, 1953. – 1956. – u kut. 74 nalazi se i budžet NO-a grada Siska

Kao izuzetno zanimljiv i koristan dodatak sumarnom inventaru postoji baza Excel u čitaonici prema kojoj se može u analitičkom inventaru za velik dio serije 2. Imovinsko pravna problematika pretraživati gradivo, pa se za područje Popovače može pronaći gradivo koje se odnosi na eksproprijaciju zemljišta za potrebe novogradnje ceste Popovača – Sisak – Kutina (17725, 1954. g., kut. 9). Za Lekenik se može pronaći eksproprijacija nekretnina za potrebe Kotarskog poduzeća „Lekenik“ (3511, 1953. g., kut. 4). Za područje Ivanić Grada se također mogu pronaći dokumenti, a još više za područje Novske i Kutine.

Korisno je u fondu što su uredske evidencije dobro sačuvane i pretraživanje je tim lakše.

HR-HDA-302: Republički sekretarijat za urbanizam, stambene i komunalne poslove SRH – Zagreb (1956. – 1971.); 1953. – 1971.: knj. 8, kut. 206; 21 d/m.

Iz gradiva fonda može se spomenuti:

- projektna dokumentacija, 1962. g. – Radonja Sisak (arhivski znak (arh. znak) 03,02, u kut. 4);
INA-Rafinerija Sisak, manipulacija, cjevovodi, usisni vod, baklja i podesti, 1971. g. (UP I, u kut. 6)
- opći spisi, 1964. – 1965. g. – Kemijska industrija Metan, Kutina (arh. znak 38,011, kut. 190)

Tu je naveden samo dio dokumentacije koja se odnosi na područje nadležnosti DASK-a. Arhivski znak 38, 011 odnosi se na projektiranje, a i drugi arhivski znakovi navedeni u sumarnom inventaru fonda mogu poslužiti kao dobar orijentir. Nedostatak fonda vrlo je slaba sačuvanost uredskih evidencija što primorava na pregledavanje većeg ili velikog broja kutija ovisno o temi istraživanja.

HR-HDA-305: Zemaljska komisija za utvrđivanje štete učinjene po okupatorima – Zagreb (1945. – 1947.); 1945. – 1947.: knj. 11, kut. 100; 11 d/m.

Za fond služi sumarni inventar rađen u 1990-ima, prije uvođenja normi ISAD(G) i ISAAR(CPF). Inventar pruža obavijesti o gradivu koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a. Primjerice:

- serija Predmetni spisi, Prijave šteta, 1945. – 1946. – prijava Ministarstva industrije i rudarstva, između ostalog, i za Kutinu (kut. 20)
 - Prijave ratnih šteta kotarskih komisija, 1945. – 1946. – i za Kutinu i za Novsku (kut. 28)
 - Prijave ratnih šteta u Hrvatskoj u privatnom i državnom vlasništvu, 1945. – 1946. – tu su Dvor na Uni, Glina, Kostajnica, Petrinja, Sunja (kut. 34); Sisak (kut. 35)
- Ovdje je naveden samo dio gradiva od interesa za članak.

HR-HDA-306: Zemaljska komisija za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača Hrvatske (Zemaljska komisija za ratne zločine) – Zagreb (1944. – 1947.); 1944. – 1947.: knj. 59, kartoteka, kut. 751; 77 d/m.

Zemaljska komisija (ZKRZ) bila je tijelo javne vlasti koje je imalo zadaću prikupljanja dokumenata i dokaza o zločinima koji su bili počinjeni nad žrtvama fašista, nacista i ustaša u Drugom svjetskom ratu. ZKRZ ima kartoteku osoba optuženih za zločine nad žrtvama fašista, nacista i ustaša kao i imenike samih žrtava. Djelovala je do 1947. godine, a zatim je njezine poslove preuzelo Istražno odjeljenje Javnog Tužilaštva NRH/SRH. Gradivo o području nadležnosti DASK-a može se pronaći u raznim serijama fonda. Primjerice:

- serija GUZ (spisi sređeni po broju Glavnog urudžbenog zapisnika) – Okružni sud za Baniju u Petrinji (GUZ 2611, 1945. g., kut. 24); Okružni sud Sisak (GUZ 2611, 1945. – 1947. g., kut. 24)
- serija Okružna komisija Banija – gradivo čine dokumenti kotarske i gradske komisije Glina, kotarske, gradske i općinske komisije Kostajnica i kotarske komisije Sisak (kut. 690)

Za pretraživanje fonda služi sumarni inventar rađen prije uvođenja normi ISAD(G) i ISAAR(CPF) s analitičkim popisima za neke serije. O djelatnosti ZKRZ-a pisalo se u literaturi.¹⁷

¹⁷ GRAHEK RAVANČIĆ, Martina, *Ustrojavanje organa nove vlasti: Državna/Zemaljska komisija za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača – organizacija, ustroj, djelovanje*, Historijski zbornik 66 (2013),1: str. 149-172.

HR-HDA-308: Planska komisija – Zagreb (1946. – 1951.); [1945.] 1946. – 1951.: knj. 10, kut. 386; 40 d/m.

Planska se komisija bavila planiranjem proizvodnje i raspodjele u industriji i poljoprivredi u skladu sa socijalističkim planskim gospodarstvom i rukovodećom ulogom KP-a i države.¹⁸ Ukinuta je 1951. godine, a sljednici su bili Privredni savjet i Glavna uprava plana. Primjeri gradiva od interesa za temu članka su:

- Predmetni spisi, planovi industrijske proizvodnje kotareva za razdoblje 1947. – 1951. – sadrže i kotare Dvor na Uni, Glina, Kutina, Petrinja, Sisak (kut. 183)
- Predmetni spisi, poljoprivreda, anketni listići seljačkih domaćinstava s uputstvima – tu su gradovi, mjesta, kotari, pa i Glina, Kutina, Petrinja, Sisak za 1947. godinu (kut. 250-252)
- Predmetni spisi, kontingenti¹⁹ – postoji i raspodjela na okrug Sisak (1948. g., kut. 300)
- Predmetni spisi, investicije, 1946. – petogodišnji investicijski planovi kotareva, uključujući i kotare s područja nadležnosti DASK-a (kut. 330-332)

Uredske evidencije fonda su loše sačuvane. Za pretraživanje fonda je stoga potrebno u mnogim slučajevima koristiti veći broj kutija kako bi se provjerilo postoji li traženi predmet.

HR-HDA-310: Komisija za odnose s vjerskim zajednicama – Zagreb (1944. – 1990.); 1944. – 1990.: knj. 97 (63 registraturne knj., 34. knj. zapisnika), kut. 384, 1 fotoalbum; 41 d/m.

Izričito se spominje gradivo za područje nadležnosti DASK-a u kut. 346 (Predmetni spisi, 1980-e godine), i to gradivo koje se odnosi na Jasenovac te gradnju i posvećenje srpske pravoslavne crkve Ivandanska. No, fond sigurno ima još gradiva o području nadležnosti DASK-a. Pretražuje se pomoću urudžbenih zapisnika i kazala, osim za kutije 124-141. Važni su i zapisnici Komisije, odnosno zapisnici sa sjednica Komisije 1955. – 1988. godine. Jako dobar sumarni inventar ima još jednu vrijednost, a to je popis predmeta koji nisu na svom mjestu prema urudžbenim zapisnicima, već su uloženi u neke druge predmete. Zaključno, fond je izuzetno vrijedan.

HR-HDA-311: Republička geodetska uprava SRH – Zagreb (1947. – 1990.); 1949. – 1990.: knj. 43, svež. 33, 54 ladičara; 123 d/m.

U ladičarima su pohranjeni razni katastarski dokumenti koji zbog formata ne mogu biti smješteni u kutijama. Mogu se navesti:

- Sisak, 1961., 1965. – stereofotogrametrijsko snimanje, dešifriranje i detaljni nivelman
- Sisak Novi, 1951. – 1953. – kopija katastarskog plana
- Tišina Erdedska, 1980. – aerofotogrametrijsko snimanje

18 KP = Komunistička partija; SK = Savez komunista. SKJ/SKH je kasniji naziv za političku stranku koja se prije zvala Komunistička partija Jugoslavije/Hrvatske.

19 Kontingenti = raspodjela dobara i usluga po potrošačima

- Osekovo, 1963. – ortogonalno, tahimetrijsko snimanje
- Lekenik, 1961., 1965. – stereofotogrametrijsko snimanje, dešifriranje i detaljni nivelman

Od planova i mapa za područje od našega interesa ima i gradiva koje se odnosi na Kutinu, Popovaču i neka druga mjesta. Od svežnjeva s raznim vrstama katastarskoga gradiva nalaze se svežnjevi za katastarske općine Dvor na Uni, Okoli, Osekovo te time nije posve iscrpljen prikaz ovoga neobično važnog fonda.

HR-HDA-313 Zemaljska uprava narodnih dobara – Zagreb (1945. – 1946.); [1940.] 1945. – 1946. [1947.]: knj. 35, kut. 500; 52 d/m.

Neki primjeri govore o području nadležnosti i poslovanju Zemaljske uprave narodnih dobara (ZUND), a primjeri su:

- serija 1. Organizacija i upravljanje
 - podserija 1.3. Mjesečna izvješća, dosje OUND Banija, općenito (u kut.)²⁰
- serija 8. Kuće i zemljišni posjedi (serija obuhvaća čak 377 kut. od ukupno 500 kut. fonda)
 - podserija 8.1. Kartoteka, kut. 51-72 – u ovoj podseriji navode se pojedine osobe kojima je imovina konfiscirana. Sumarni inventar sadrži, zbog velikog broja mjesta po okružnim upravama, prilog s popisom mjesta navedenih u kartoteci. Postoje mjesta kotara Kutina (primjerice Gornja Vlahinička, Ilova, Husain, Katoličko Selišće, Sokolovac (u kut. 51), a za kotar Banija navode se mjesta Čukur, Čuntić, Kraljevčani (u kut. 62). Za još nekoliko stotina mjesta u kotarima Dvor na Uni, Petrinja, Kostajnica, Glina i Sisak navode se također podatci u kartoteci
 - podserija 8.2. Dosjei konfisciranih kuća i zemljišta – podserija ima dosjee koji se mogu pretraživati po navedenoj kartoteci, pa u 8.2.7. Dosjei konfisciranih kuća i zemljišta za OUND za Petrinju i Sisak gradivo obuhvaća raspon od kut. 234 do dijela kut. 246
- serija 9. Dionička društva – kao primjer služi Hrvatski društveni dom Sisak (br. 270, kut. 435), zatim Rujevac industrija drva d. d. Sisak (br. 663, kut. 444)
- serija 11. Banke, štedionice – Hrvatska štediona d. d. Glina (br. 174, kut. 475), Trgovačko obrtna banka d. d. Ivanić Grad (br. 385, kut. 491)

Zbog nedostatka prostora u članku nemoguće je navesti sve gradivo koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a. Za pretraživanje je na raspolaganju sumarni inventar rađen po ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-328 Glavna direkcija drvne industrije za sjeverni bazen – Zagreb (1949. – 1950.); [1946. – 1948.] 1949. – 1950. [1952.]: knj. 13, kut. 63; 8 d/m.

Pomoću urudžbenih zapisnika i kazala mogu se pretraživati Opći odjel i Personalni odjel. U inventarnom popisu (popisu po tehničkim jedinicama s napomenama) izričito

20 OUND = okružna uprava narodnih dobara

se navode Novoselec-Križ, Sisak i Novska u kut. 53 (Grupa za pilansku proizvodnju, predmetni spisi, planovi i iskazi proizvodnje).

Primjer fonda HR-HDA-328 Glavna direkcija drvne industrije za sjeverni bazen prikazuje koliko je teško prezentirati sve bogatstvo gradiva koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a i koliko je kompleksno pitanje razgraničenja fondova i nadležnosti pojedinih tijela javne vlasti u razdoblju 1945. – 1953. godine.²¹ Samo broj glavnih i generalnih direkcija te direkcija i glavnih uprava, odnosno zemaljskih uprava i uprava za to razdoblje, kreće se od 86 do 88, ovisno o tome ubrajaju li se neke uprave i direkcije. Tu je riječ samo o tijelima javne vlasti koja su u razdoblju administrativnog upravljanja gospodarstvom bila nadležna za pojedine segmente gospodarstva. I, što je jednako važno, za mnoge od tih fondova ne postoje obavijesna pomagala ili barem ne postoje pomagala prema ISAD(G) i ISAAR(CPF). Za čitav niz fondova postoje samo dosjei fondova u Odsjeku za gradivo 1945. – 1990. godine, što je posve u skladu s već ranije izrečenom konstatacijom da je tek nakon 2000. godine korištenje gradiva tijela javne vlasti nastaloga poslije 1945. postalo nešto učestalije. Nedostatak adekvatnih pomagala, naravno, može prikriti gradivo koje je od interesa za temu članka i ostaviti dojam da se u pojedinom fondu nema što tražiti vezano uz područje nadležnosti DASK-a.

Velikom broju direkcija i uprava treba pribrojiti i 14 savjeta i komiteta djelatnih u razdoblju 1945. – 1953. za koje vrijedi isto ili slično kao i za direkcije i uprave.

U ovom članku navode se samo oni fondovi direkcija i uprava gdje se izričito spominje gradivo od interesa za temu članka, uz već navedenu arbitrarnost koja je nužna zbog nedostatka prostora.

**HR-HDA-346: Glavna uprava industrije za kemijsku preradu drveta NRH
Ministarstva industrije FNRJ – Osijek (1946. – 1947.); 1946. – 1947.: kut. 3;
0,3 d/m.**

Glavna uprava djelovala je 1946. i 1947. i imala je sjedište u Osijeku. Osnovna funkcija Uprave bila je administrativno-operativno rukovođenje državnim privrednim poduzećima saveznoga značaja (tzv. općedržavnim poduzećima) za kemijsku preradu drveta. Primjer je:

- serija I. Organizacija proizvodnje – između ostalog sadrži prepisku s Tvornicom tanina Sisak

Za fond je na raspolaganju sumarni inventar prema ISAD(G) i ISAAR(CPF).

21 BUČIN, Rajka, *Uprava 1945-1952. godine: Problemi poznavanja ustroja, identifikacije stvaratelja i oblikovanje fondova*, Arhivski vjesnik 45(2002): str. 51-81.; HOLJEVAC TUKOVIĆ, *Institucije središnjih tijela Narodne Republike Hrvatske: 1945.-1953.: magistarski rad*, (Zagreb, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, 2004.), str. 1-220.

HR-HDA-355: Direkcija državnog žitnog fonda FNRJ. Filijala u Zagrebu – Zagreb (1948. – 1950.); [1947.] 1948. – 1950. [1951. – 1952.]: knj. 77, kut. 123; 16 d/m.

Od važnijih predmeta je u vodiču, vrsti obavijesnoga pomagala kakva su rađena u 1960-ima i 1970-ima godinama, naveden iskaz robnog poslovanja delegacije Sisak (1949. g.).²² Postoje i urudžbeni zapisnici baze Sisak za 1949. i 1950. godinu, ukupno tri knjige.²³ To je vrijeme značajno po obveznom otkupu žita, pa se i u vodiču mogu pronaći obavijesti o gradivu koje se odnosi na problematiku obveznog otkupa.²⁴

HR-HDA-365: Republički zavod za društveno planiranje SRH – Zagreb (1953. – 1990.); [1945. – 1952.] 1953. – 1990.: 300 d/m.

Velik i važan fond, sadrži ponajprije mnoštvo gradiva o socijalističkom gospodarstvu. Primjerice:

- inventarni broj (Inv. br.) 6639 – Prijedlog društvenog plana za 1953., NO kotara Kostajnica
- inv. br. 9045 – podatci iz završnih računa privrednih organizacija za 1960. godinu za općinu Sisak
- inv. br. 3269 – drveno industrijsko poduzeće Novoselec-Križ, rebalans financijskog plana za 1950. g.

Za pretraživanje fonda služi digitalni arhivski popis s određenom mjerom detaljnosti.

HR-HDA-1117: Ministarstvo šumarstva NRH. Šumsko gospodarstvo „Šamarica“ – Zagreb (1950. – 1954.); [1949.] 1950. – 1954.: knj. 17, kut. 102;

Fond ima za područje nadležnosti DASK-a primjerice nacrt šumarije u Petrinji u općim spisima (12778/52, 1952. g., kut. 32) kao i dokument o geološkom sastavu tla područja Dvor (951/54, 1954. g., kut. 77) te u predmetnim spisima geografsku kartu KNOO-a Sisak (kut. 93). Prema obavijesnom pomaganju u obliku popisa po tehničkim jedinicama fond je znatnim dijelom pretraživ pomoću urudžbenih zapisnika.

HR-HDA-1157: Generalna direkcija prehrambene industrije NRH – Zagreb (1950. – 1951.); 1950. – 1951.; knj. 6, kut. 45; 5 d/m.

Knjige fonda pokrivaju povjerljivo i opće poslovno dopisivanje. U dobro sačuvanim spisima serije 2. Opće poslovno dopisivanje javlja se tvrtka „Gavrilović“, jedna od tvrtki pod upravom Direkcije. Za pretraživanje fonda služi sumarni inventar po ISAD(G) i ISAAR(CPF).

22 Filijale su imale svoje delegacije po drugim gradovima unutar svojih republika.

23 Baze su bile poslovni ogranci filijala.

24 SPEHNJAK, Katarina, *Seljački otpor politici obveznog otkupa u Hrvatskoj 1949. godine*, Časopis za suvremenu povijest 27(1995), 2: str. 209-232.

HR-HDA-1163: Komisija za zadruge pri Predsjedništvu Vlade NRH – Zagreb (1947. – 1950.); [1919./1947.] 1947. – 1950. [1951. – 1958.]: knj. 4, kut. 36; 3,6 d/m.

Komisija za zadruge nije bila samo tijelo javne vlasti zaduženo za konfiskaciju zadruga, odnosno zadružne imovine onih zadruga koje su bile optužene za suradnju s nacistima, fašistima i ustašama. Ona je izvela kompletnu reformu zadrugarstva u NRH-u, što znači da su se zadruge morale prvo ukinuti, a zatim u skladu s novim zakonodavstvom učlaniti u Glavni zadružni savez NRH, kao jedini zakonom dopušteni revizijski zadružni savez u NRH-u.²⁵

Osim dobro sačuvanih zapisa Komisije i njezina „Likvidacionog odbora“ u seriji Dosjei zadruga mogu se pronaći:

- dosje 14 Zanatlijska štedna i kreditna zadruga Petrinja s dokumentima iz 1945.
- dosje 354 Hrvatska kreditna zadruga Ivanić Grad s dokumentima iz 1946.
- dosje 425 Mjesna zadruga za poljoprivredni kredit Donja Mlinoga s dokumentima iz 1947.
- dosje 431 Zadruga Srba privrednika Glina s dokumentima iz 1947.

Ovo je samo jedan dio gradiva koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a. Za pretraživanje fonda na raspolaganju je sumarni inventar napravljen 1998. godine, prije nego što su počeli raditi inventari po ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-1167: Ministarstvo poljoprivrede NRH. Odjel za agrarnu reformu i kolonizaciju – Zagreb (1946. – 1948.); 1946. – 1948.: kut. 331; 33 d/m.

Ministarstvo poljoprivrede NRH imalo je sjedište u Zagrebu. Gradivo fonda se uglavnom odnosi na zapise oblasnih, okružnih, kotarskih i mjesnih komisija za agrarnu reformu i kolonizaciju koje su radile pod upravom Odjela. Među zapisima su spisi, prepiske rješenja te registri. Za agrarnu reformu i kolonizaciju postoji nezaobilazna literatura.²⁶

U gradivu fonda postoje ne samo zbirni podatci o reformi za područje Gline, Dvora, Kostajnice, nego i dokumenti kotarskih komisija, pa su zastupljeni, između ostaloga, i kotari Kutina i Kostajnica. Za gradivo fonda je u čitaonici dostupan digitalni popis po tehničkim jedinicama.

HR-HDA-1168: Komisija NRH za utvrđivanje ratne dobiti – Zagreb (1947. – 1952.); 1947. – 1948.: knj. 1, kut. 1; 0,1 d/m.

Komisija je kontrolirala ratnu dobit odnosno višak imovine stečen privrednom ili drugom nedokazivom djelatnošću pravnih i fizičkih osoba na 9. svibnja 1945. u odnosu na 6. travnja 1941. godine. Kao primjeri se javljaju:

25 SULJAGIĆ, Boris, *Povijest zadruga i zadrugarstva u Hrvatskoj do 1950. godine*, Acta historico-oeconomica 28-29(2001/2002): str. 123-126.; MATAGA, Zagreb, *150 godina poljoprivrednog zadrugarstva Hrvatske 1864. – 2014.*, 107-117.

26 MATICKA, *Agrarna reforma i kolonizacija u Hrvatskoj od 1945. do 1948.*, str. 1-186.

- serija 2. Odluke Komisije – zapisi su analitički popisani pa se, primjerice, može pronaći prepiska o odbijenoj žalbi I. hrvatske tvornice šešira i tuljaca d. d. Sisak-Galdovo (sign. 1168.2.5., 5/1947)

O ostalom gradivu u fondu vezanom za područje nadležnosti DASK-a može se konzultirati navedeni inventar s analitičkim popisom serije 2.

HR-HDA-1415: Republički sekretarijat za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu – Zagreb (1965. – 1979.) 1965. – 1979: knj. 30, kut. 626; 70 d/m,

Stvaratelj fonda bio je zadužen za upravu školstva, obrazovanja i kulture. Za pretraživanje fonda na raspolaganju je digitalni popis po tehničkim jedinicama s dodatnim kratkim objašnjenjima pojedinih arhivskih znakova. Korištenje fonda komplicira podatak da je u odlaganju dokumenata sustav arhivskih znakova bio samo djelomično korišten.²⁷ Tim su važnije sačuvane uredske evidencije.

HR-HDA-1453: Uprava za suzbijanje kriminaliteta Republičkog sekretarijata za unutrašnje poslove SRH – Zagreb; 1918./1990.: kut. 173; 17,3 d/m.

Od interesa za temu članka je prvenstveno cjelina Matica hrvatska.²⁸ U kut. 1 cjeline Matica hrvatska (MH) pohranjeni su zapisnici sa sjednica, prijedlog programa rada pododbora MH Sisak i ostalo gradivo vezano uz MH Sisak. Slijedi gradivo MH Petrinja. Za ostalo gradivo od interesa za područje nadležnosti DASK-a služi arhivski popis cjeline MH.

HR-HDA-1561: Služba državne sigurnosti Republičkog sekretarijata za unutrašnje poslove SRH – Zagreb (1946. – 1990.); 1914. – 1990.

Fond je najpoznatiji po dosjeima građana (ukupno preko 66 000 dosjea) odnosno ljudi koje je Služba državne sigurnosti, odnosno SDS (ili UDBA ili komunistička tajna policija), pratila kao nepodobne i/ili opasne za komunistički režim. Godine 2015. preuzeta je nova akvizicija gradiva fonda što je izuzetno važno za temu članka jer se gradivo o području nadležnosti DASK-a u razdoblju 1945. – 1990. nalazi u velikom obimu u 728 kutija i 14 knjiga koliko obuhvaćaju serije Šifra 0 Unutarnja problematika, Šifra 1 Ekstremna emigracija, Šifra 2 Strane obavještajne službe, Šifra 3 Rad službe i Šifra 4 Analitički materijali.

Od jako velikog broja primjera može se navesti samo jedan:

- Šifra 0 Unutarnja problematika
 - 022/6 Centar Sisak – unutarnja problematika – informacije: prisutnost sovjetskih stručnjaka u MK Željezara Sisak – Sisak, saznanja (28. travnja 1986.)

Zbirka mikrofilmova centara SDS-a isto je tako važna jer sadrži i mikrofilmove Centra SDS-a Sisak za razdoblje 1979. – 1990. godine.

27 BUČIN, *Klasifikacijski sustavi u spisovodstvu uprave: Povijesni razvoj i suvremena stremjenja*, (Zagreb, Hrvatski državni arhiv, 2015.), str. 207-209.

28 Vidjeti prikaz fonda HR-HDA-1567 Matica hrvatska

Za korištenje dosjea građana potrebno je postupati u skladu s Općom uredbom o zaštiti podataka (GDPR) i Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima iz 2018. godine. Za pretraživanje fonda postoje digitalni arhivski popisi, popisi koji se u slučaju spomenutih šifri (Šifra 0, Šifra 1,...) odlikuju detaljnošću opisa, pa su srodni analitičkim inventarima.²⁹

HR-HDA-1568: Ministarstvo poljoprivrede NRH – Zagreb (1947. – 1951.); 1928. – 1954.: knj. 89, kut. 259; 30 d/m.

Obavijesno pomagalo u obliku sumarnog inventara omogućava spoznaje o dokumentima od interesa za temu članka, pa se mogu pronaći, primjerice:

- serija 1. Upravljanje Ministarstvom i organizacija rada
 - podserija 1.3. Imovinsko-pravna problematika i postupci
 - potpodserija 1.3.1. Spisi o imovinskim pitanjima, 1948. – 1952. – eksproprijacija zemljišta Kramarić Ane (14474/1948, kut. 4); eksproprijacija nekretnina za potrebe dvogodišnje Poljoprivredne škole u Petrinji (37041/1948, kut. 4)
 - podserija 1.4. Strogo povjerljivi i povjerljivi spisi, 1947. – 1951. – ekonomija Novinsko izdavačkog poduzeća Borba (MNO Dužica, kotar Sisak) dodjeljuje se kotarskom industrijskom poduzeću Lekenik (654/1950, kut. 18)³⁰; provođenje arondacije zemljišta u seljačkim radnim zadrugama – prepiska s Ministarstvom poljoprivrede FNRJ s prilogom koji je pismo seljaka iz sela Slabinje (Kostajnica) u vezi nepravedne arondacije

Za ove i druge dokumente o području nadležnosti DASK-a služi sumarni inventar rađen po ISAD(G) i ISAAR(CPF). Inventar ima dodatnu vrijednost u vidu priloga u kojima su analitički popisani dokumenti nekih podserija.

HR-HDA-1575: Komisija za nacionalizaciju pri IVS NRH – Zagreb (1959. – 1963.); 1959. – 1963.: knj. 3, kut. 110; 11 d/m.

Fond se sastoji uglavnom od prepiske između Komisije za nacionalizaciju kao republičke komisije i kotarskih i općinskih komisija, pa postoji:

- serija 1. Organizacija rada Komisija za nacionalizaciju pri IVS NRH
 - podserija 1.3. Rad kotarskih i općinskih komisija za nacionalizaciju
 - potpodserija 1.3.2. Izvještaji o radu kotarskih i općinskih komisija – sadrži izvještaje svih komisija (osim zadarske), pa tako i komisija s područja nadležnosti DASK-a (1959. – 1962., kut. 3)

Seriya 2. Predmeti nacionalizacije imovine građana obuhvaća 97 kutija. Za cijeli fond služi sumarni inventar po ISAD(G) i ISAAR(CPF). Kao nezaobilazni u pretraživanju mogu se navesti registar spisa i dva djelovodnika.

29 Od sve brojnije literature u kojoj se obrađuje tematika zastupljena u fondu može se navesti: BUKVIĆ, Nenad, *Operativna obrada „Tuškanac“: dokumenti Službe državne sigurnosti o studentskom pokretu u Hrvatskoj 1971. godine, Odabrani dokumenti: Akcija „Tuškanac“ – Neprijateljski i nacionalistički istupi studenata i drugih osoba iz vremena „Masovnog pokreta“ 1971. g. u SR Hrvatskoj (šifra 016.1/4)*, Fontes 27 (2021): str. 11-698.

30 MNO = mjesni narodni odbor.

HR-HDA-1584: Republički sekretarijat za šumarstvo SRH – Zagreb (1956. – 1965.); 1956. – 1965.: knj. 19, kut. 115; 12 d/m.

Stvaratelj fonda osnovan je 1956. kao Sekretarijat za šumarstvo IVS NRH, a dotad je poslove šumarstva obavljao Državni sekretarijat za poslove narodne privrede. Od 1963. do 1965. godine se stvaratelj naziva Republički sekretarijat za šumarstvo SRH te 1965. njegove poslove preuzima Republički sekretarijat za privredu SRH. Budući da se rad Odjela za zaštitu i uzgoj šuma, Odjela za iskorištavanje šuma i Odjela za uređivanje šuma odvijao kroz suradnju s NO-ima kotara, odnosno stručnim šumarskim organima u NO-ima, te sa šumskim gospodarstvima, dobra sačuvanost uredskih evidencija, odnosno urudžbenih zapisnika i kazala, omogućava traženje podataka o području nadležnosti DASK-a. Brilljantan sumarni inventar pruža izvrsne osnove za istraživanje na fondu.

HR-HDA-1586: Republički sekretarijat za privredu SRH – Zagreb (1965. – 1971.); [1947.] 1965. – 1971.: knj. 45, kut. 2046; 206 d/m.

Fond se sastoji od šest serija, poimence 1) Povjerljivi spisi, 2) Opći spisi, 3) Nadzor i revizija, 4) Upravni postupak II, 5) Upravni postupak I, 6) Predmetni spisi. Širok spektar nadležnosti stvaratelja fonda ogleda se u digitalnom popisu po tehničkim jedinicama s vrlo detaljnim napomenama. Kao primjeri se mogu navesti:

- serija 3. Nadzor i revizija (N. R. spisi) – 1965. g., Željezara Sisak, mazutna pum-pna stanica (UP broj 3303, kut. 702); 1965. g., INA Rafinerija Sisak (UP broj 4251/1, kut. 710); 1966. g., DV (dalekovod) Sisak-Kutina, knjige I-IV (UP broj 34/47, kut. 740)

O TDG-u (Tvornica dušičnih gnojiva) Kutina navode se dokumenti u čitavom nizu kutija, primjerice:

- serija 3. – 1966. g., TDG Kutina, toranj pogona Urea, uređaj za snabdijevanje tekućim gorivom, pogon amonijaka, kontrolna zgrada, knjige I-V, zgrada za kemikalije, mape I-II, pumpaona filtera za preradu vode, mape I-II (UP broj 34/4-7, kut. 728)

Ovo je samo maleni dio gradiva koje se odnosi na područje od interesa za temu članka.

HR-HDA-1593: Republički sekretarijat za poljoprivredu SRH – Zagreb (1956. – 1965.); 1956. – 1965. [1972.]: knj. 29, kut. 106; 12 d/m.

Republički sekretarijat osnovan je 1956. kao Sekretarijat za poljoprivredu IVS NRH. Kao primjer se mogu navesti podatci o tržištu stoke u Zagrebu i Sisku u kut. 30. Za pretraživanje gradiva korisni su urudžbeni zapisnici, a inventar je sumaran, izrađen prije primjene normi ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-1598: Savjet za prosvjetu NRH – Zagreb (1956. – 1963.); 1956. – 1963.: knj. 16, kut. 204

Kao primjer se može navesti:

- serija Odjel inspektorata – 1958. g., mrežna stručnih škola, kotar Sisak, godišnja izvješća (arhivski znak (arh. znak) 72,31, kut. 174)

Fond se može pretraživati pomoću urudžbenih i kazala, a za razdoblje 1960. – 1963. su u knjige urudžbenih zapisnika dodani i popisi akata, pa se mogu još lakše pretraživati npr. izvješća ravnatelja osnovnih škola. Mana fonda fragmentarna je sačuvanost. Inventar je sumaran, s dobrom razinom detaljnosti vezanom uz gradivo s pojedinim arh. znakovima.

HR-HDA-1599: Savjet za kulturu i nauku NRH – Zagreb (1956. – 1961.); 1956. – 1961.: knj. 12, kut. 128; 13 d/m.

Uredske evidencije (kazala i urudžbeni zapisnici) dobro su sačuvane, pa se u gradivu sigurno mogu pronaći podatci o području nadležnosti DASK-a, a sačuvanost zapisa je za neke organizacijske jedinice isto tako dobra. Za Referat za stipendije sačuvano je gradivo koje je pohranjeno u kutijama 67-95, pa sama količina gradiva sigurno obuhvaća i gradivo koje se odnosi na stipendirane s područja nadležnosti DASK-a. Za fond služi sumarni inventar prema ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-1651: Državni sekretarijat za poslove narodne privrede NRH – Zagreb (1953. – 1956.); 1947. – 1959.: knj. 50, kut. 174; 18,9 d/m.

Prednici fonda bili su Privredni savjet Vlade NRH, Savjet za poljoprivredu i šumarstvo Vlade NRH, Savjet za industriju Vlade NRH, Savjet za građevinarstvo i komunalne poslove Vlade NRH, Savjet za promet robom Vlade NRH, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva Vlade NRH i Ministarstvo financija Vlade NRH. Sljednici fonda bili su Sekretarijat za opće privredne poslove IVS, Državni sekretarijat za poslove financija, Sekretarijat za industriju, Sekretarijat za poljoprivredu, Sekretarijat za šumarstvo, Sekretarijat za saobraćaj te Sekretarijat za građevinarstvo, urbanizam i komunalne poslove.

Od primjera se mogu navesti:

- serija 8. Privredna poduzeća, ustanove, zadruge i udruženja
 - podserija 8.2. Dosjei poduzeća – između ostaloga dosje za Dunavski Lloyd Sisak (kut. 106)
- serija 15. Investicije
 - podserija 15.3. Ulaganja i izgradnja
 - potpodserija 15.3.2. Dalekovodi, trafostanice – tu je DV Caprag-Sunja (kut. 142)

Za korištenje fonda te za pronalazak drugoga gradiva vezanoga uz područje nadležnosti DASK-a na raspolaganju je sumarni inventari napravljen po ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-1652: Komisija za odlikovanja Predsjedništva SRH – Zagreb (1954. – 1990.); 1953. – 1990.: kut. 350; 35 d/m.

Većinu gradiva fonda čini serija Obrasci prijedloga za odlikovanje. Primjerice:

- serija 3. Obrasci... – Matica iseljenika – Skupština kotara Sisak, odnosno predlagачi dodjele odlikovanja (1965. g., kut. 51); Skupština općine Dvor – Skupština grada Zagreba (1972. g., kut. 113)

Ovo su samo neki od dokumenata koji se odnose na područje nadležnosti DASK-a. Inventar je napravljen po ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-1654: Odjel saveznog deviznog inspektorata za SRH – Zagreb (1977. – 1990.); 1980. – 1990.: kut. 202; 20,2 d/m.

Veliku većinu fonda čini serija Devizni predmeti kontrole u kojoj se gradivo sastoji od zapisnika Inspektorata o izvršenoj kontroli deviznog poslovanja tvrtki te zapisa tvrtki, dopisa, službenih bilježaka, rješenja, odluka, žalbi i ostale prepiske. Primjera ima jako puno. Zbog ograničenja prostora u članku mogu se navesti samo:

- serija 2. Predmeti devizne kontrole – Slavijatrans Petrinja, br. 1224, 1980. g., kut. 27; Radna organizacija (RO) IVASIM Osnovna organizacija udruženog rada (OOUR) Kemija i elektronika Ivanić Grad, povezani predmet 1033, 1981. g., kut. 44; Željezara Sisak OOUR Vanjska trgovina, br. 1400 i 1409, 1984. g., kut. 115; RO IVANIĆPLAST Ivanić Grad, povezani predmet 1001-102, 1988. g., kut. 164; SELK Tvornica satova i elektroničkih komponenata Kutina, povezani predmet 1035-103, 1988. g., kut. 169

Za sve ostale primjere gradiva od interesa za temu članka na raspolaganju je sumarni inventar koji je zapravo analitički inventar serije 2 i sumarni inventar za seriju 1 i cijeli fond.

HR-HDA-1655: Republička izborna komisija SRH – Zagreb (1946. – 1990.); 1945. – 1989.: kut. 154; 15, 4 d/m.

Gradivo fonda pruža uvid u izborne aktivnosti u vremenu jednostranačkog sustava. Izbori su, očekivalo se, morali davati legitimnost političkom sustavu u kojem KP nije imao konkurenciju.

Kao primjer se može navesti:

- Zapisnici skupština općina za izbor zastupnika u Sabor u abecednom rasponu od Siska do Zagreba (1969. g., kut. 85)

Za ostalo gradivo može se konzultirati digitalni popis po tehničkim jedinicama s kolonom u kojoj je ukratko opisana tematika na koju se odnosi gradivo pojedine kutije.

HR-HDA-1691: Samoupravna interesna zajednica (SIZ) za odnose s inozemstvom – Zagreb (1977. – 1986.); 1976. – 1986.: knj. 28, kut. 388; 40 d/m.

SIZ za odnose s inozemstvom sudjelovao je u utvrđivanju zajedničke devizne politike i politike gospodarskih odnosa s inozemstvom. Kao primjere se može navesti:

- Ugovori o tehnološkoj suradnji – Željezara Sisak Složena organizacija udruženog rada (SOUR) Metalurški kombinat, 1980. g., kut. 342; Radonja kemijska industrija Sisak, 1985., kut. 359; SELK Tvornica satova, elektroničkih komponenata i elektroničke opreme za obradu podataka, Kutina, 1985. g., kut. 359
- Investicijski i sanacijski programi pojedinih firmi – Željezara Sisak Metalurški kombinat Sisak III. Faza razvoja, 1979. g., kut. 332

Za ove primjere gradiva i druge primjere na raspolaganju je digitalni popis po tehničkim jedinicama s napomenama.

HR-HDA-1692: Republički sekretarijat za financije SRH (1956. – 1990.); [1953.] 1956. – 1990. [1993.]: knj. 127, kut. 1677; 172 d/m.

Izuzetno važan fond središnjega tijela javne vlasti za resor financija ima nezanemarljivu količinu arhivskoga gradiva koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a. Kao primjere se može navesti:

- serija 7. Planovi, završni računi i statistika
 - podserija 7.2. Društveni planovi NO-a kotara i općina – plan NO-a kotara Kutina (1960. g., u kut. 661); plan NO-a kotara Sisak (1960. g., u kut. 664); plan NO-a kotara Sisak (1961. g., kut. 674)
 - podserija 7.3. Financijski planovi
 - potpodserija 7.3.3. Financijski planovi NO-a kotara i općina – plan za NO kotara Sisak (1964. g., kut. 694); plan za NO kotara Sisak (1965. g., kut. 699); plan za NO kotara Sisak (1967. g., kut. 709); plan za NO kotara Sisak (1972. g., kut. 721); plan za NO kotara Sisak (1973. g., kut. 725); plan za NO kotara Sisak (1974. g., kut. 731)
 - potpodserija 7.4.3. Završni računi kotara i općina/skupština općina – završni računi za općine NO-a kotara Sisak (Dvor-Novska) (1963. g., kut. 828); završni računi za općine NO-a kotara Sisak (Petrinja-Sisak) (1963. g., kut. 829)
- serija 15. Inspekcijski poslovi
 - podserija 15.1. Financijski inspektorat
 - potpodserija 15.1.6. Kontrola financijskog poslovanja proračunskih ustanova – Stambena uprava Ivanić Grad (1958. g., kut. 1657)
 - potpodserija 15.1.9. Kontrola financijskog poslovanja privrednih poduzeća – „Metan“ poduzeće za preradu i hidriranje nafte, plina i katrana, Kutina (1956. g., kut. 1660)

Za ostalo gradivo koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a potrebno je koristiti sumarni inventar rađen po ISAD(G) i ISAAR(CPF). Uredske evidencije dobro su sačuvane, što predstavlja veliku vrijednost.

HR-HDA-1693: Republička uprava za imovinsko-pravne poslove SRH – Zagreb (1971. – 1979.); [1931./1955.] 1956. – 1979. [1988.]: knj. 28, kut. 470; 47,58 d/m.

Uprava za imovinsko-pravne poslove djelovala je u sklopu Sekretarijata za financije u razdoblju 1956. – 1971. godine, a onda se osamostalila. Ukinuta je 1979. a njezine poslove preuzeli su Republički sekretarijat za pravosuđe i upravu SRH, Republički komitet za poljoprivredu i šumarstvo SRH te Republički komitet za građevinarstvo, stambene i komunalne poslove i zaštitu čovjekove okoline SRH. Njezino područje djelatnosti bile su nacionalizacija, eksproprijacija, komasacija, arondacija, imovina stranih državljana te ostali imovinsko-pravni poslovi. U kut. 256 (potpodserija 5.3.2. Zapisnici i nacrti provedenih komasacija) gradivo se odnosi na razdoblje 1963. – 1966. a obuhvaća katastarske općinu Kutinu i Novsku. Velik vremenski raspon sačuvanoga gradiva omogućava pronalazak drugih dokumenata koji se odnose na područje nadležnosti DASK-a. Za pretraživanje fonda služi sumarni inventar napravljen prema ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-1694: Republička komisija za procjenu štete od elementarnih nepogoda SRH – Zagreb (1972. – 1990.); 1972. – 1993.: kut. 64, 216 registratora; 22 d/m.

Od gradiva se može navesti:

- serija 3. Podaci o elementarnim nepogodama – sadržajno je riječ o procjeni šteta nastalih elementarnom nepogodom od 31. srpnja 1982. na području Petrinje (kut. 12, 13); procjena šteta za Ivanić Grad od nepogode iz 1989. (kut. 154)

Za ostalo gradivo koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a može se koristiti sumarni inventar rađen po ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-1739: Republička samoupravna interesna zajednica (RSIZ) odgoja i usmjerenog obrazovanja – Zagreb (1969. – 1990.); [1957. – 1968.] 1969. – 1990.: kut. 77; 7,7 d/m.

RSIZ je upravljao sredstvima koja su izdvajana iz osobnih dohodaka (plaća) i dohoda OOOUR-a za potrebe usmjerenog obrazovanja, a pod usmjerenim obrazovanjem podrazumijevalo se srednje, više i visoko školstvo i razni oblici osposobljavanja i usavršavanja. Od cijeloga fonda se čak 72 kutije odnose na projektnu dokumentaciju. Jedan od primjera je:

- serija Projektna dokumentacija – Osnovna škola „Ivanić Grad“, nacrti, 1957./1970. g., kut. 13

Za pretpostaviti je da su postojali urudžbeni zapisnici. Fond je fragmentarno sačuvan. Za pretraživanje služi sumarni inventar po ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-1947: Republički komitet za građevinarstvo, stambene i komunalne poslove i zaštitu čovjekove okoline – Zagreb (1971. – 1989.); 1971. – 1989.: 4292 kut.

Projektna i neprojektna dokumentacija zapimala se u Komitetu za potrebe izdavanja građevinskih dozvola, odnosno odobrenja za građenje, uporabnih dozvola i ostalih odobrenja. U čitaonici je dostupan digitalni analitički popis koji sadrži preko tisuću popisanih dokumenata od interesa za područje nadležnosti DASK-a. Od toga velikog broja dovoljno je navesti samo dva primjera:

- Plinovid Budrovac – Ivanić Grad. Katastarska situacija i ugovori (arhivirano pod 1947-78-106)
- Željezara Sisak. Dispečerski centar. Odobrenje za građenje (arhivirano pod 1947-71-006-014)

HR-HDA-1984: Republički sekretarijat za pravosudne poslove SRH – Zagreb (1953. – 1965.); [1947. – 1952.] 1953. – 1965. [1966.]: knj. 135, kut. 795; 89 d/m.

Sekretarijat, kao središnje tijelo javne vlasti u Hrvatskoj za resor pravosuđa, ima za područje nadležnosti DASK-a gradivo u raznim serijama. Neki od primjera su:

- serija 3. Organizacioni odjel
- podserija 3.3. Sudska uprava

- potpodserija 3.3.2. Izvješća o radu pravosudnih tijela – arhivska jedinica 3.3.2.1. sadrži godišnja izvješća sekretarijata sudova, a dosje 10 obuhvaća izvješća s područja sjedišta okružnog suda Sisak za razdoblje 1954. – 1962. u kut. 30 i za razdoblje 1962. – 1964. u kut. 31; u arhivskoj jedinici 3.3.2.3. nalaze se izvješća o pregledu rada kotarskih ili okružnih sudova koji su obavili suci Vrhovnoga suda i izvješća o pregledima koje su obavili okružni sudovi nad radom sudova iz svoje nadležnosti na što se odnosi dosje 9. Okružni sud Sisak za razdoblje 1953. – 1959. u kut. 54 i za razdoblje 1960. – 1962. u kut. 55

Za pretraživanje fonda na raspolaganju je sumarni inventar rađen po ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-2023: Republički komitet za poljoprivredu i šumarstvo SRH – Zagreb (1972. – 1990.); [1964. – 1971.] 1972. – 1990. [1994.]: knj. 98, kut. 297; 30 d/m.

Prednik Komiteta bio je Republički sekretarijat za privredu SRH. Dobra sačuvanost gradiva fonda za sva područja nadležnosti, funkcije i djelatnost Komiteta te dobra sačuvanost uredskih evidencija omogućuje pretraživanje predmeta vezanih uz poljoprivredu, prehrambenu industriju, stočarstvo, ribarstvo, šumarstvo i lov. Kao primjer se navodi:

- serija 5. Poljoprivreda
 - podserija 5.7. Umjetna gnojiva
 - potpodserija 5.7.3. Ekonomski i financijski izvještaji industrije umjetnih gnojiva ima informaciju o gospodarskom položaju INA-Petrokemije Kutina (kut. 192)

Za fond je napravljen sumarni inventar po ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-2046: Republički komitet za zdravstvenu i socijalnu zaštitu SRH – Zagreb (1965. – 1990.); [1935.] 1965. – 1990. [2012.]: knj. 119, kut. 1778; 181 d/m.

Kao tijelo javne vlasti republičke uprave Komitet je obavljao upravne poslove u području zdravstva, socijalne zaštite i sanitarne inspekcije. Primjeri su navedeni:

- serija 7. Zdravstvo
 - podserija 7.2. Zdravstvena zaštita
 - potpodserija 7.2.5. Zdravstvena zaštita stranaca – u arhivskoj jedinici 7.2.5.2. nalaze se podatci o refundaciji troškova liječenja i za Sisak (br. 6830, 1986. g., kut. 226)
- serija 9. Sanitarna inspekcija
 - podserija 9.1. Organizacija i praćenje sanitarne službe
 - potpodserija 9.1.4. Rad općinskih sanitarnih inspekcija – u 9.1.4.1. su i izvješća o radu za Dvor, Glinu, Petrinju, Ivanić Grad itd.

Putem uredskih evidencija može se pretraživati i ostalo arhivsko gradivo od interesa za temu članka, a važno je napomenuti da podserija 7.6. Obrazovanje i stručno usavršavanje zdravstvenih radnika obuhvaća čak 1132 kutije ili više od polovine fonda. Budući da podserija sadrži ponajviše pojedinačne i zbirne prijave za stručne ispite te

zapisnike specijalističkih ispita, osobni podatci odnosno njihova zaštita prema GDPR-u imperativ su u korištenju fonda. To vrijedi za još neke podserije u fondu.

HR-HDA-2093: Republički komitet za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SRH – Zagreb (1980. – 1990.); [1972. – 1979.] 1980. – 1990. [1991. – 1998.]: knj. 24, kut. 876; 97 d/m.

Stvaratelj fonda sljednik je Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu. Od primjera se navodi:

- serija 2. Odgoj i obrazovanje
 - podserija 2.5. Usmjereno obrazovanje
 - potpodserija 2.5.3. Srednje usmjereno obrazovanje
 - potpotpodserija 2.5.3.2. Utvrđivanje kapaciteta za odobrenje rada OUR-a srednjeg usmjerenog obrazovanja – odnosi se i na gradivo centara srednjeg usmjerenog obrazovanja s područja zajednice općina Sisak (1983. g., kut. 268)

Fond se može pretraživati ne samo uvidom u sumarni inventar po ISAD(G) i ISAAR(CPF) nego i korištenjem urudžbenih zapisnika.

B.5.1. Ustavni i vrhovni sudovi (1945. – 1990.)

HR-HDA-1596: Vrhovni sud NRH/SRH – Zagreb (1945. – 1990.); 1945. – 1973.: knj. 200, kut. 1744

Vrhovni sud NRH/SRH bio je najviši redovni sud u NRH-u/SRH-u i vrhovno nadzorno i upravno tijelo pravosuđa. Vodio je nadzor nad sudovima na području NRH/SRH, sudsku upravu i rješavao je drugostupanjske građanske i kaznene predmete. Količina sačuvanoga preuzetog gradiva fonda u HDA-u jamči pronalazak gradiva koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a. Za fond je na raspolaganju sumarni inventar po ISAD(G) i ISAAR(CPF).

B.5.7. Državna odvjetništva/tužiteljstva i pravobraniteljstva

HR-HDA-421: Javno tužilaštvo SRH – Zagreb (1945. – 1990.); 1945. – 1990.: knj. 200, kut. 175, mapa 6; 23 d/m.

Za fond postoji sumarni inventar rađen prema ISAD(G) i ISAAR(CPF). Za područje nadležnosti DASK-a moralo bi se moći pronaći gradivo jer fond sadrži prepisku s okružnim javnim tužilaštvima, a uvijek je u promatranom razdoblju u Sisku djelovalo Okružno javno tužilaštvo. Knjige su bolje sačuvane nego spisi i često nadomještaju spise svojim vrlo sadržajnim podacima.

HR-HDA-1592: Društveni pravobranilac samoupravljanja SRH – Zagreb (1974. – 1990.); 1974. – 1990.: knj. 16, kut. 182; 20,25 d/m.

Tijelo javne vlasti pod nazivom Društveni pravobranilac samoupravljanja SRH bilo je samostalno tijelo čiji je zadatak bila zaštita samoupravnih prava radnih ljudi i društvenoga vlasništva. Ponajprije je u gradivu riječ o zahtjevima, molbama i žalbama

vezanima uz stambeno pitanje i radni odnos. Iz obavijesnoga pomagala u obliku sumarnoga inventara prema ISAD(G) i ISAAR(CPF) može se izvući zaključak da je stvaratelj fonda bio inačica današnjega pučkog pravobranitelja, odnosno ombudsmana, i to inačica prilagođena socijalističkom jednostranačkom sustavu. Primjera se može navesti nekoliko:

- serija 1. Društveni pravobranilac samoupravljanja
 - podserija 1.2. Zaštita samoupravnih prava radnih ljudi i društvenog vlasništva
 - potpodserija 1.2.2. Predmeti zaštite prava i vlasništva – predmet koji se odnosi na Ugostiteljsko turističko poduzeće Pounje, Dvor na Uni

Za pronalazak toga predmeta i drugih predmeta iz 1.2.2. potrebno je koristiti urudžbene zapisnike, upisnike „P“ i zajedničke imenike za urudžbene zapisnike i upisnike „P“.

- podserija 1.3. Suradnja i prepiska s tijelima i organizacijama
 - potpodserija 1.3.2. Pravosuđe i sudovi – u arhivskoj jedinici 1.3.2.5. koja se odnosi na prepisku sa sudskim i pravosudnim tijelima jedan je omot vezan uz prepisku o radu istražnog suca u Sisku (kut. 103)
- serija 2. Služba društvenog pravobranioca samoupravljanja na području SRH
 - podserija 2.10. Prepiska između Društvenog pravobranioca samoupravljanja (DPS) SRH i DPS-ova zajednica općina i općina
 - potpodserija 2.10.3. Korespondencija – u 2.10.3.1. u korespondenciji između DPS-a SRH i DPS-ova zajednica općina i grada Zagreba nalazi se i prepiska s DPS-om zajednice općina Sisak (kut. 153), a u 2.10.3.2. nalazi se korespondencija s DPS-ovima općina, pa i s DPS-om općine Glina (kut. 157)

Zbog kratkoće opsega članka nisu navedeni svi primjeri gradiva s područja nadležnosti DASK-a.

C.7.1. JNA

HR-HDA-1211: Zapovjedništvo 5. vojne oblasti JNA – Zagreb (1988. – 1991.); 1945., 1971./1991.: knj. 88, kut. 48, 50 000 fotografija; 10,7 d/m.

Zapovjedništvo ima seriju 9. Građevinski odjel s podserijom 9.3. Vojarne i vojna vježbališta koja sadrži zapise o građevinskom održavanju vojarni i vježbališta, pa i one u Petrinji (kut. 47-48). Među fotografijama fonda može se pronaći i kontakt kopije vojne vježbe 1950. godine u Vrginmostu i Glini kao i druge fotografije od interesa za temu članka. Za pretraživanje fonda služi sumarni inventar po ISAD(G) i ISAAR(CPF), a za fotografije postoje digitalni popisi za pozitivne, kontakt kopije i negative.

C.7.2. Teritorijalna obrana

HR-HDA-1212: Stožer teritorijalne obrane SRH – Zagreb (1969. – 1991.); 1978. – 1989.: kut. 9; 0,9 d/m.

Teritorijalna obrana (TO) bila je zajedno s Civilnom zaštitom rezerva JNA-u. U seriji 3. Organizacijski mobilizacijski odjel, podseriji 3.1. Operativna evidencija, postoji 3.1.4. Stožer TO operativne zone Sisak (1983. – 1989. g., u kut. 6).

Važno je napomenuti da dostupnost navedenoga gradiva podliježe korištenju u skladu s člankom 18. stav. 4. – 5. Zakona o arhivskom gradivu i arhivima (NN 61/18), pa se gradivo ne može davati na korištenje bez ispunjenja uvjeta prema prethodno propisanoj proceduri. Za gradivo služi sumarni inventar po ISAD(G) i ISAAR(CPF).

E.3.3. Izdavačke kuće

HR-HDA-2031: Vjesnik – Zagreb (1945. – 2012.); 680 d/m.

Od cjelokupnoga fonda novinske izdavačke kuće „Vjesnik“ HDA je preuzeo 2031.2.1. Vjesnikova novinska dokumentacija i fototeku redakcije lista „Vjesnik“. Vjesnikova novinska dokumentacija je hemeroteka što znači da sadrži novinske isječke članaka prikupljenih iz novina i sređenih tematski i po javnim osobama.

Gradivo hemeroteke, koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a, može se pronaći u tematski sređenim isječcima članaka, primjerice:

- Sisak s općinama Banije – HRV-424, kut. 1396
- kazališta i Sisak – KUL-216, kut. 2898
- autoceste (i Velika Gorica – Sisak) – PROM-19, kut. 3544

U fototeci se nalazi 739 kutija fotografija sređenih tematski i 350 kutija fotografija na kojima su portreti. Za razdoblje od interesa za članak mogu se navesti:

- mjesta u SFRJ-u, gdje se među ostalima, nalaze i fotografije Petrinje – kut. 404
- djeca i razni dječji glazbeno-scenski događaji: „Najmlađi petrinjski glazbari“ – kut. 410
- stanogradnja, o stanogradnji u Sisku – kut. 89
- tekstilna industrija „Siscia“ Sisak – kut. 95
- mjesta u SFRJ-u, među ostalima i Hrvatska Kostajnica i Hrvatska Dubica – kut. 293
- industrija građevnih materijala, ciglana Glina – kut. 89
- mjesta u SFRJ-u, među ostalima i Lipovljani – kut. 501
- metalna industrija, „Lipovica“ Popovača – kut. 99

Tu su navedeni samo neki primjeri novinskih isječaka i fotografija koji se odnose na područje nadležnosti DASK-a.

G.2.1. Gospodarska udruženja (1945. – 1990.)

HR-HDA-1625: Trgovinska komora NRH – Zagreb (1952. – 1962.); 1952. – 1962.: knj. 39, kut. 86; 10,7 d/m.

Uz trgovinsku komoru na razini NRH postojale su i kotarske trgovinske komore. Za područje nadležnosti DASK-a može se navesti:

- serija 3. Stručni poslovi članica Komore
 - podserija 3.1. Praćenje rada kotarskih komora – članica Trgovinske komore NRH
 - potpodserija 3.1.4. Zapisnici tijela upravljanja kotarskih trgovinskih komora – u jedinici 3.1.4.8.1. su zapisnici sjednica godišnjih skupština Trgovinske

komore za kotar Kutina 1958. – 1962. godine, a u 3.1.4.8.2. su zapisnici sjednica upravnog odbora 1960. – 1962. (kut. 33)

Fond ima i drugo gradivo koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a. Na raspolaganju je sumarni inventar rađen po ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-1576: Direkcija Jugoslavenskih državnih željeznica Zagreb – Zagreb (1945. – 1953.); [1862. – 1944.] 1945. – 1953. [1954. – 1968.]: knj. 88, kut. 1625; 163,4 d/m.

Direkcija Jugoslavenskih državnih željeznica Zagreb (DJDŽ) određivala je zadatke podružnim jedinicama, usklađivala ih i kontrolirala. Bilo je bitno da se planovi prijevoza na dodijeljenim prugama i jedinstveni tehnički planovi prijevoza obave s najmanjim utroškom prijevoznih sredstava. Serija 3. Opća korespondencija ima čak 83 knjige i 1454 kutije. Knjige su dosta dobro sačuvane i omogućuju lako pretraživanje serije, bez obzira radi li se sadržajno o lokomotivama, vagonima, obnovi i izgradnji pruga i kolosijeka, popisima imovine itd.

Kao primjer može se navesti:

- serija 6. Tehnička dokumentacija
 - podserija 6.1. Pruga Novska – Sisak – Zagreb, 1862.-1949. – u kut. 1573 i 1574 postoji gradivo nastalo oko 1949. godine.

Za fond se može koristiti sumarni inventar napravljen po ISAD(G) i ISAAR(CPF).

G.2.2. Banke i novčarski zavodi

HR-HDA-620: Služba likvidacije starih poslova Centrale Narodne banke Jugoslavije u Zagrebu – Zagreb (1946. – 1972.); 1858. – 1979.: knj. 38, kut. 336; 36,02 d/m.

Narodna banka postala je poslije Drugoga svjetskog rata likvidatorom privatnih kreditnih ustanova. Poslovi su trajali godinama. Stvaratelj fonda bavio se i valorizacijom robe na skladištima na dan zamjene kuna u dinare, pa se u inventaru, primjerice, može pronaći:

- serija 6. Poslovi valorizacije robe
 - podserija 6.3. Evidencija zaliha industrijskih i zanatskih proizvoda po tvrtkama – račun valorizacije 355.339 za tvrtku P. Teslić, Sisak (u kut. 46)
- serija 8. Likvidacija pojedinačnih privatnih novčarskih zavoda – 8.57. Hrvatska štedionica d. d. Glina, 1946. – 1947. g., u kut. 229; 8.90. Posavska štedionica Sisak, 1949. – 1966.g., u kut. 256; 8.104. Pučka štedionica d.d. Kostajnica, 1946. – 1961., u kut. 280

Ovo je samo maleni dio primjera gradiva koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a. Za pretraživanje fonda na raspolaganju je sumarni inventar izrađen po ISAD(G) i ISAAR(CPF).

H.2.1. Komunistička partija – Savez komunista Hrvatske (KPH – SKH)

HR-HDA-1220: Savez komunista Hrvatske. Centralni komitet (SKH.CK) – Zagreb (1937. – 1990.); 1941. – 1990.: 16 000 d/m.

Ovo je najveći fond po količini gradiva u HDA-u. Fond je u sređivanju. Za velik dio gradiva postoje obavijesna pomagala koja opisuju i popisuju pojedine serije. Po količini najveći dio gradiva obuhvaćaju dosjei članova SKH. Zatim slijedi 2427 kut. cjeline zbirke dokumenata „D-dokumentacija“. Po količini od 682 kut., 9 knjiga i 2 kartoteke serija Statutarna komisija isto tako predstavlja veću cjelinu unutar fonda. Primjera gradiva iz nadležnosti DASK-a ima jako puno, pa se može navesti samo dio njih:

- cjelina „D-dokumentacija“
- Strogo povjerljivi i povjerljivi spisi (Str. pov. i pov.) – D-1874: procjena političke situacije u regijama u odnosu na neprijateljsku aktivnost i antisocijalističko ponašanje, priloženi materijali regija, među kojima i regije Sisak, 1977. – 1978. g.

KP, odnosno Savez komunista (SK), bio je jedina zakonima dozvoljena politička stranka. SFRJ i SRH imali su sve institucije moderne države – parlament, vladu, predsjednika (u vidu kolektivnog predsjedništva), pravosuđe kao treću granu vlasti te relativno razvijeno gospodarstvo i javne službe koje su donekle pratile razvoj i iskustva gospodarskih ustanova, tvrtki i javnih službi u gospodarski najrazvijenijim zemljama svijeta. Zašto samo donekle? Zato što je jednostranački sustav stavljao *sui generis* ograničenja na preuzimanje svih znanja, praksa i iskustava ostvarenih u najrazvijenijim zemljama svijeta, zemljama s višestranačjem. Jezik i fraze u gradivu KPH/SKH stoga su drugačiji u odnosu na jezik i fraze u gradivu stranaka i udruga u višestranačkim zemljama.

- cjelina „D-dokumentacija“
- Opći spisi – D-185: zapisnik s plenarne sjednice Općinskog komiteta SKH Sisak od 3. studenoga 1963.; D-1426: materijal za 1. redovnu skupštinu Privredne komore kotara Sisak od 28. siječnja 1966.; D-4353: zapisnik sa sastanka OK s područja sisačke regije od 30. ožujka 1970.; D-15769: sjednica Predsjedništva Komiteta SKH Zajednice općina Sisak od 27. listopada 1982; D-3814: pismo Radničkog savjeta i Upravnog odbora Tvornice trikotaže „Pounje“, upućeno sekretaru Izvršnog komiteta CK SKH i izvještaj komisije OK SKH Kostajnica za ispitivanje međuljudskih odnosa u organizaciji SK „Pounje“; D-2610: izvještaj o nekim pojavama i političkoj situaciji u općini Dvor na Uni, 7. lipnja 1968.
- serija Organizaciono-politički sekretarijat, mjesečni izvještaji kotarskih komiteta i mjesnih komiteta SKH – nalazi se Dvor na Uni, 1947. – 1955. g., kut. 77, Glina, 1947. – 1956. g., kut. 79, Kostajnica, 1945. – 1955., kut. 85, Kutina, 1947. – 1960 g., kut. 88-89, Novska, 1947. – 1955. g., kut. 93, Petrinja, 1947. – 1965. g., kut. 97, Sisak, 1947. – 1964. g., kut. 102-103

Navedeni primjeri samo su maleni dio gradiva koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a i koje je pohranjeno u različitim serijama i cjelinama fonda. Zaključno, fond SKH.CK jedan je od najvažnijih fondova u HDA-u za razdoblje 1941. – 1990.

godine i jedan od najviše korištenih fondova. Zapisnici sjednica Politbiroa / Izvršnoga komiteta KPH/SKH za razdoblje od 1945. do 1966. objavljeni su.³¹

H.2.1.3. Oblasni komiteti KPH/SKH

HR-HDA-1810: Oblasni komitet KPH za Zagrebačku oblast – Zagreb (1942. – 1952.); 1943. – 1953.: knj. 2, kut. 42; 4,5 d/m.

Oblasni komitet obuhvaćao je 27 komiteta, od toga 22 kotarska komiteta (između ostalog Dvor na Uni, Kostajnica, Kutina, Novska, Petrinja, Sisak), tri gradska komiteta (Čakovec, Sisak i Varaždin) i dva posebna komiteta, od kojih je jedan bio za industrijski bazen Kostajnica. Komitet je bio u stalnoj suradnji s kotarskim komitetima i ostalim nižim tijelima, pa postoji primjerice:

- serija 2. Oblasni komitet KPH za Zagreb u poslijeratnom razdoblju
- podserija 2.13. Kotarski komiteti – 2.13.4. Dvor na Uni, redovni mjesečni izvještaji i zapisnici, 1949. – 1950. g., kut. 30; 2.13.12. Novska, zapisnici Komisije za selo i tematski izvještaji

Spomenut je samo dio gradiva koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a. Za fond se može koristiti sumarni inventar prema ISAD(G) i ISAAR(CPF).

H.2.2. Narodna fronta/Jedinstvena narodnooslobodilačka fronta/ Socijalistički savez radnoga naroda Hrvatske

HR-HDA-1228: Socijalistički savez radnoga naroda Hrvatske. Republička konferencija (SSRNH.RK) – Zagreb (1944. – 1990.); 1944. – 1990.: knj. 104, kut. 1639, kartoteka, 52 DVD-a, 3 magnetofonske trake, dijapozitivi; 167 d/m.

SSRNH bio je druga najvažnija društveno-politička organizacija u političkom sustavu kojim je upravljao KPH/SKH. Zadaća organizacije bila je provođenje ideja i naloga KPH/SKH odnosno propagandni i organizacijski rad u realizaciji politike KP/SK. Od gradiva se može navesti primjerice:

- podfond 5. Republička konferencija Socijalističkog saveza radnog naroda Hrvatske
 - serija 5.2. Radna tijela Republičke konferencije
 - podserija 5.2.2. Sekcija za organizacijsko-politički razvoj i kadrovsku izgradnju
 - potpodserija 5.2.2.9. Korespondencija – u arhivskoj jedinici 5.2.2.9.1.1.4. izvješće je o radu jedne od organizacija Saveza, i to Koordinacijskog odbora Saveza Sisak (1969. – 1970. g., kut. 326); u arhivskoj jedinici 5.2.2.9.

31 VOJNOVIĆ, Zagreb, *Zapisnici Politbiroa Centralnoga komiteta Komunističke partije Hrvatske 1945. – 1952. Svezak 1 1945-1948.*, 1-653.; VOJNOVIĆ, Zagreb, *Zapisnici Politbiroa Centralnoga komiteta Komunističke partije Hrvatske Svezak 2 1949-1952.*, 1-1088.; VOJNOVIĆ, Zagreb, *Zapisnici Izvršnoga komiteta Centralnoga komiteta Saveza komunista Hrvatske Svezak 3. 1952-1954.*, 1-358.; VOJNOVIĆ, Zagreb, *Zapisnici Izvršnoga komiteta Centralnoga komiteta Saveza komunista Hrvatske Svezak 4. 1955. – 1959.*, 1-365.; ŠARIĆ, JUKIĆ, Zagreb, *Zapisnici Izvršnoga komiteta Centralnoga komiteta Saveza komunista Hrvatske Svezak 5. 1959. – 1963.*, 1-862.; ŠARIĆ, JUKIĆ, Zagreb, *Zapisnici Izvršnoga komiteta Centralnoga komiteta Saveza komunista Hrvatske Svezak 6 1964. – 1965.*, 1-623.; ŠARIĆ, Zagreb, *Zapisnici Izvršnoga komiteta Centralnoga komiteta Saveza komunista Hrvatske Svezak 7 26. travnja – 27. prosinca 1965.*, 1-541.; JUKIĆ, Zagreb, *Zapisnici Izvršnoga komiteta Centralnoga komiteta Saveza komunista Hrvatske Svezak 8 21. siječnja – 25. prosinca 1966.*, 1-796.

izvješće je o radu Međuopćinske konferencije Saveza Sisak (1971. – 1974. g., kut. 327)

Za navođenje svih primjera nema dovoljno prostora u članku. Za pretraživanje služi sumarni inventar napravljen prema ISAD(G) i ISAAR(CPF).

H.2.5.1. Savez boraca Narodnooslobodilačkog rata (NOR) Hrvatske/ Savez udruženja boraca NOR Hrvatske

HR-HDA-1241: Savez udruženja boraca Narodnooslobodilačkog rata Hrvatske. Republički odbor (SUBNORH.RO) – Zagreb (1947. – 1992.); 1947. – 1992.: knj. 54, kut. 372; 40 d/m.

SUBNORH je bio društveno-politička organizacija sudionika NOR-a i imao je važnu ulogu u političkom sustavu pod rukovodstvom KP. Zadatci su bili obilježavanje i očuvanje sjećanja na Drugi svjetski rat i ulogu NOR-a te briga za ostvarivanje prava njegovih članova. U okviru potpodserije 2.5.2. Komisija za očuvanje tradicija, povijesnu valorizaciju i izučavanje narodnooslobodilačke borbe (NOB) te izdavačku djelatnost bilo je i obilježavanje spomenika i spomen-grobnica (sign. 2.5.2.7., kut. 173-189). Za gradivo fonda može se koristiti sumarni inventar rađen po ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-1231: Republička konferencija Saveza socijalističke omladine Hrvatske (RKSSOH) – Zagreb (1942. – 1990.); 1942. – 1990.: knj. 72, kut. 614, 46 albuma, kartoteka

HR-HDA-1234: Konferencija za društvenu aktivnost žena Hrvatske (1945. – 1990.); 1945. – 1990.: knj. 7, kut. 238, 1 ambalažna kut., 6 svitaka plakata, 1 tapiserija, 6 priznanja, 2 natpisa; 26,2 d/m.

HR-HDA-1286: Savez sindikata Jugoslavije. Vijeće Saveza sindikata Hrvatske (1945. – 1990.); 1945. – 1990.: knj. 122, kut. 1925; 200 d/m.

Tri fonda (HR-HDA-1231, HR-HDA-1234 i HR-HDA-1286) imala su također u razdoblju 1945. – 1990. status društveno-političkih organizacija. Djelovali su na području cijele NRH/SRH te su tako nadležni i za područje nadležnosti DASK-a.

I.3.2. Kulturno-prosvjetne udruge, društva, udruženja

HR-HDA-1567: Matica hrvatska – Zagreb (1842. – 1972. 1990.-); [1838.] 1842./2006.: kut. 380; 3,8 d/m.

Matica hrvatska je u razdoblju poslije Drugoga svjetskog rata djelovala u raznim mjestima putem povjerenika. Tamo gdje je okupljala veći broj članova osnivane su podružnice. U vrijeme asertivnije politike hrvatskoga državnog i partijskog rukovodstva krajem 1960-ih i sve do kraja 1971. (vrijeme poznato pod nazivom „Hrvatsko proljeće“) članstvo u Matici hrvatskoj postalo je brojno, pa i masovno. Zato je nakon sloma Hrvatskoga proljeća Matica ukinuta.

Za pretraživanje gradiva od interesa za područje nadležnosti DASK-a služi sumarni inventar napravljen 1998.

HR-HDA-640: Srpsko kulturno društvo (SKD) „Prosvjeta“ – Zagreb (1944. – 1980. 1990-); 1944. – 1980.: kut. 48; 4,8 d/m.

Podružnice SKD „Prosvjeta“ bile su zvane pododbori i osnivane su diljem Hrvatske. Do 1961. bila su ukupno 303 pododborova. Kao primjeri se mogu navesti:

- serija 7. Djelatnost kroz pododbore SKD „Prosvjeta“
 - podserija 7.4. Savjetovanja – sadrži zapisnike i materijale savjetovanja pododborova, između ostaloga i za kotar Sisak iz 1957. i 1959. (kut. 18)
 - podserija 7.6. Korespondencija – sadrži korespondenciju središnjice s pojedinim pododborima i osnovne podatke o svim pododborima u zasebnim dosjema; zastupljeni su Dvor na Uni (kut. 23), Glina (kut. 24), Komogovina (kut. 25-26), Kostajnica (kut. 25-26), Majske Poljane (kut. 27), Slabinja (kut. 31)

Ovdje nisu navedeni svi dokumenti koji se odnose na područje nadležnosti DASK-a. Za korištenje fonda na raspolaganju je sumarni inventar izrađen prema ISAD(G) i ISAAR(CPF).

I.4 Umjetnička društva

HR-HDA-1979: Hrvatsko društvo likovnih umjetnika – Zagreb (1879. –); 1879. – 1992.: knj. 18, kut. 87, 3 magnetofonske trake; 8,9 d/m.

U ovom fondu je od interesa za članak podfond 1979.2 Hrvatsko društvo likovnih umjetnika 1945. – 1992. godine. Stvaratelj fonda i dalje djeluje. Zato je u okruglim zgradama navedena samo godina osnutka stvaratelja, a ne i godina završetka djelatnosti. Od primjera se može spomenuti:

- serija 2.2. Tijela Društva
 - podserija 2.2.4. Savjet za likovnu djelatnost ima pod 2.2.4.10. Likovne kolonije, a arhivska jedinica 2.2.4.10.5.27. odnosi se na korespondenciju sa Željezarem Sisak (1970. – 1989. g., kut. 53)
 - podserija 2.2.7. Sekretarijat Društva ima pod 2.2.7.7. korespondenciju unutar koje je arhivska jedinica 2.2.7.7.41. koja se odnosi na korespondenciju s Gradskom konferencijom Socijalističkog saveza radnog naroda Hrvatske Sisak iz 1978. (kut. 69)

U fondu se i u drugim cjelinama može očekivati gradivo koje je vezano uz područje nadležnosti DASK-a. Na raspolaganju je sumarni inventar prema ISAD(G) i ISAAR(CPF).

L.1.4. Karte

HR-HDA-902 Kartografska zbirka; 1522. – 2011: oko 4600 mapa, 49 knj.

Za razliku od razdoblja do 1945. godine Kartografska zbirka ima upadljiv nedostatak karata za područje nadležnosti DASK-a. Jedino što je pronađeno pregledavanjem baze podataka za Kartografsku zbirku jest:

- E.XIX.30. Banija i Kordun, opća karta, 1971. g., mjerilo 1:100 000

L.1.7. Fotografije

HR-HDA-1422: Fond fotografija Agencije za fotodokumentaciju (AGEFOTO) – Zagreb (1939. – 1990.); 1939./1987: oko 500 000 c/b i kolor negativa i pozitiva; 6,6 d/m.

Veliki arhivski fond fotografija ima izuzetno puno fotografija koje se odnose na područje nadležnosti DASK-a. Dovoljno je navesti nekoliko primjera:

- Pilana Sisak, 1945. g., album 124, str. 12
- Termoelektrana (TE) Sisak, zemljani radovi, 1966. g., tablo 66-392/1-12
- TE Sisak, zgrada Termoelektrane, detalji, komandna ploča, 1970. g., tablo Co 2276/1-12
- Industrijski laboratorij Radonja – Sisak, 1953. g., album 89, str. 91
- Lipovljani, razni motivi, 1965. g., album 170, str. 67
- Popovača, ulica, park, zgrade, 1965. g., album 170, str. 67
- Posljedice suše u kotaru Glina, 1950. g., album 134, str. 101
- Ivanić Grad, ulice, kuće, igralište, 1954. g., album 150, str. 119
- Namještaj drvnog rezbarskog poduzeća iz Kostajnice, 1952. g. album 87, str. 35
- Kiparska izložba Forma viva u Kostajnici, 1967. g., tablo 67-104/1-16
- Oranje traktorima u zemaljskom poljoprivrednom dobru Topolovac, 1950. g., album 134, str. 13
- Metan – Kutina, pogon glinice, 1955. g., album 91, str. 115.³²

Važno je napomenuti da, nažalost, sve fotografije nisu sačuvane odnosno da za neke popisane i opisane tabloje postoje samo evidencije, ali ne i same fotografije.

U čitaonici je na raspolaganju baza podataka za pretraživanje fonda.

Zaključak

Promatrano razdoblje od 1945. do 1990. godine doba je velikih promjena. Od ratom razorene zemlje 1945. godine u samo petnaestak godina stiglo se do zemlje koja je razvila industriju i u kojoj se dotadašnje seosko stanovništvo dijelom preselilo u gradiće i gradove te počelo živjeti na gradski način. Brzi razvoj je u drugoj polovini 1950-ih godina imao čak i obilježja gospodarskog čuda. Specifičan položaj socijalističke Jugoslavije omogućio je Hrvatskoj i ostalim federalnim jedinicama pomoć razvijenih zapadnih zemalja uz popravljane gospodarskih odnosa sa socijalističkim zemljama pod vodstvom SSSR-a, odnosa koji su bili jako loši i neprijateljski u razdoblju 1948. – 1953. godine, a relativno loši do 1955. Tvorac socijalističke Jugoslavije Tito je u 1950-ima i 1960-ima stvorio i političke i gospodarske odnose s brojnim zemljama Trećega svijeta preko Pokreta nesvrstanih. Svi ti međunarodni politički, trgovački i gospodarski odnosi značili su izvor prihoda za hrvatske i druge jugoslavenske tvrtke i izvor zarade te rast

32 Službeni naziv tvornice u čijem sastavu je bio pogon glinice jest Tvornica kemijskih proizvoda. Bila je poznata i kao Metan.

životnoga standarda i potrošnje za stanovništvo. Tito je mogao dizati životni standard stanovništva i istovremeno čuvati totalitarni jednostranački sustav u kojem nije bilo političkih sloboda. Ljudi su se mogli žaliti, slati predstavke i prosvjedovati protiv, primjerice, loše uvozne robe ili protiv nepravdi u tvrtkama u kojima su radili. Međutim, sam sustav i njegovi zadani uski okviri nisu se smjeli ni riječju, a kamoli djelom dovesti u pitanje. U 1960-ima našao se još jedan praktični način na koji se onemogućavalo nezadovoljstvo onih koji su bili bez posla i prihoda. To je bio odlazak na privremeni rad u inozemstvo pomoću kojeg se Tito rješavao balasta neproaktivnih poduzeća odnosno njihove nesposobnosti u otvaranju novih radnih mjesta.

Promatrajući navedene fondove i zbirku u članku može se steći dojam da je u razdoblju 1945. – 1990. vladao kult tvorničkih dimnjaka odnosno da je tvornička industrija bila glavna grana gospodarstva i središnji izvor života za cjelokupno stanovništvo. Naravno, nije se cjelokupni život odvijao oko tvorničke hale. Povjesničar Asa Briggs u svojoj je sintezi o socijalnoj povijesti Engleske pokazao kako je čak i u zemlji koja je prva uvela industriju sa strojevima na parni pogon i raznom drugom tehnologijom u 18. stoljeću gospodarstvo bilo puno više od tvorničkih hala i dimnjaka.³³ Diversifikacija gospodarstva te uravnoteženi razvoj svih ljudskih djelatnosti (zdravstva, kulture, prosvjete itd.) važni su za razvoj društva i njegov prosperitet. Negdje u 1970-ima dobitna se kombinacija jugoslavenskoga samoupravnog socijalizma suočila s potrebom uzimanja jeftinih kredita na svjetskom tržištu što je značilo jedno kraće vrijeme život na tuđi račun. Vrlo nezgodna koincidencija dogodila se 1980. godine kada je umro Tito i istovremeno izbila dužnička kriza odnosno život na tuđi račun morao je prestati. Istih su godina i Poljska i Argentina zapale u dužničku krizu i prilično je bezobzirno i zlokobno zazvučala tvrdnja Janeza Stanovnika, tadašnjega jugoslavenskog političara iz Slovenije, da u Jugoslaviji „nije tako loše kao u Poljskoj“.

Fondovi i zbirke iz razdoblja 1945. – 1990. prikupljat će se i dalje, sređivati, obrađivati i davati na korištenje. Slika razdoblja bit će sve bolja zahvaljujući sve većemu znanju crpljenom iz arhivskoga gradiva.

33 BRIGGS, *Socijalna povijest Engleske*, (Zagreb, Barbat, 2003.), str. 1-353.

Summary

Review of the Archival Records of the Croatian State Archives Concerning the Jurisdiction of the Croatian State Archives in Sisak for the Period 1945-1990

UDK: 930.25:94(497.527)“1945/1990”

The period after the Second World War, from 1945 to 1990, was a time of great prosperity for most people in Yugoslavia, including Croatia. Industrialization progressed and led to changes in the population structure. The proportion of the urban population exceeded that of the rural population. Together with the development of Europe and North America, the way of life of the majority of the population became urban. Comfortable housing, as the new apartment buildings were called in the 1960s, became the main feature for the majority of the population. The participation of socialist Yugoslavia in the economic activities and business affairs of Europe, America and the member countries of the Non-Aligned Movement meant a source of income for the state and its citizens, as well as the development of technology. Igor Duda wrote about the arrival of modern civilization on the Croatian territory, about the fact that the majority of the population owned a car, about tourism and travel for most citizens... The regions of Banija (Banovina), Moslavina and Posavina took part in this process.

The Croatian State Archives holds more than 100 archival fonds of classification group A.5 Administration and Public Service from the years 1945 to 1990, which contain archival material from the area of responsibility of the State Archives in Sisak (DASK). Three fonds refer to the judiciary (group B.5), two fonds refer to military units and institutions in Croatia from 1945 to 1991 (group C.7) and one fond refers to briefing (group E.3). Five fonds comprise economic institutions (group G.2) that relate to the area of interest for this topic. Five fonds relate to socio-political organizations from 1945-1950 (group H.2). There are three trade union fonds (group H.3) and twelve association fonds (group I). One family and seven individuals (groups K.2 and K.3) are represented in this paper. In addition, there are five of six collections of original archive material (group L) and the collection of group M from the Central Archives of the Ministry of Defence. As far as photography is concerned, the most important fonds is HR-HAD-1422 AGEFOTO, which does not exclude the possibility that other fonds and collections do not contain material relating to the area of responsibility of the State Archives in Sisak.

It is important to emphasize that, unlike the fonds and collections relating to earlier historical-administrative periods, the Croatian State Archives for the period 1945-1990 contain materials that are poorly processed and even less analyzed. Interest in researching the socialist period has grown over the last twenty years and has therefore not provided sufficient impetus to arrange, process and describe the materials in the numerous collections from this period. There are fonds with dozens of archive boxes,

i.e. bundles and books, comprising more than 10 linear metres of material. With several dozen administrative fonds (such as the trade union fonds 1945-1990) and administrative fonds that only have a preliminary inventory and/or a list of technical units, it is therefore not impossible that there are materials relating to the area of responsibility of the State Archives in Sisak.

This article presents an outline of fonds and collections containing materials relating to the area of responsibility of the State Archives in Sisak for the period 1945-1990. The article will contain numerous examples of materials with accession numbers to individual fonds and collections. The author undertakes not to choose the number of holdings for the article too arbitrarily, as it is limited in length. The lack of adequate finding aids and the analysis of the responsibility, role and scope of the material will be decisive for the selection of certain fonds and collections.

Keywords: Croatian State Archives, archival material, jurisdiction of the State Archives in Sisak, socialism, manufacture

Literatura

- BRIGGS, Asa. 2003. *Socijalna povijest Engleske*. Barbat. Zagreb.
- BUČIN, Rajka. 2015. *Klasifikacijski sustavi u spisovodstvu uprave; Povijesni razvoj i suvremena stremjenja*. Hrvatski državni arhiv. Zagreb.
- BUČIN, Rajka. *Uprava 1945. – 1952. godine: Problemi poznavanja ustroja, identifikacije stvaratelja i oblikovanje fondova*. *Arhivski vjesnik*. 45 (2002). 51-81.
- Zapisnici Vlade Narodne Republike Hrvatske 1945. – 1953*. 2018. Prir. i ur. BUKVIĆ, Nenad. Hrvatski državni arhiv. Zagreb.
- Zapisnici Izvršnoga vijeća Sabora Narodne Republike Hrvatske 1953. – 1958*. 2019. Prir. i ur. BUKVIĆ, Nenad. Hrvatski državni arhiv. Zagreb.
- Zapisnici Izvršnoga vijeća Sabora Narodne/Socijalističke Republike Hrvatske 1958. – 1963*. 2020. Prir. i ur. BUKVIĆ, Nenad. Hrvatski državni arhiv. Zagreb.
- BUKVIĆ, Nenad. *Izvršno vijeće Sabora NRH: ustroj i djelovanje (1953 – 1963)*. *Arhivski vjesnik*. 55 (2012). 9-46.
- BUKVIĆ, Nenad. *Izvršno vijeće Sabora SRH: ustroj i djelovanje (1963 – 1974)*. *Arhivski vjesnik*. 56 (2013). 45-72.
- BUKVIĆ, Nenad. *Operativna obrada „Tuškanac“: dokumenti Službe državne sigurnosti o studentskom pokretu u Hrvatskoj 1971. godine, Odabrani dokumenti: Akcija „Tuškanac“ – Neprijateljski i nacionalistički istupi studenata i drugih osoba iz vremena „Masovnog pokreta“ 1971. g. u SR Hrvatskoj (šifra 016.1/4)*. *Fontes*. 27(2021). 11-698.
- DUDA, Igor. 2005. *U potrazi za blagostanjem: o povijesti dokolice i potrošačkog društva u Hrvatskoj 1950-ih i 1960-ih*. Srednja Europa. Zagreb.
- DUDA, Igor. 2010. *Pronađeno blagostanje: svakodnevni život i potrošačka kultura u Hrvatskoj 1970-ih i 1980-ih*. Srednja Europa. Zagreb.

- GRAHEK RAVANČIĆ, Martina. *Ustrojavanje organa nove vlasti: Državna/Zemaljska komisija za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača – organizacija, ustroj, djelovanje. Historijski zbornik*. 66 (2013), 1. 149-172.
- HOLJEVAC TUKOVIĆ. 2004. *Institucije središnjih tijela Narodne Republike Hrvatske: 1945. – 1953.: magistarski rad*. Sveučilište u Zagrebu – Filozofski fakultet. Zagreb.
- Zapisnici Izvršnoga komiteta Centralnoga komiteta Saveza komunista Hrvatske Svezak 8 21. siječnja – 25. prosinca 1966.* 2022. Ur. JUKIĆ, Marijana. Hrvatski državni arhiv. Zagreb.
- Pregled arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske Svezak 1.* 2006. Ur. KOLANOVIĆ, Josip. Hrvatski državni arhiv. Zagreb.
- 150 godina poljoprivrednog zadrugarstva Hrvatske: 1864.-2014.* 2014. Ur. MATAGA, Željko. Hrvatski poljoprivredni zadružni savez. Zagreb.
- MATICKA, Marijan. 1990. *Agrarna reforma i kolonizacija u Hrvatskoj od 1945. do 1948.* Školska knjiga – Stvarnost. Zagreb.
- SPEHNJAK, Katarina. *Seljački otpor politici obveznog otkupa u Hrvatskoj 1949. godine.* *Časopis za suvremenu povijest*. 27 (1995), 2. 209-232.
- SULJAGIĆ, Boris. *Povijest zadruga i zadrugarstva u Hrvatskoj do 1950. godine.* *Acta historico-oeconomica*. 28-29 (2001/2002). 123-126.
- Zapisnici Izvršnoga komiteta Centralnoga komiteta Saveza komunista Hrvatske Svezak 7. 26. travnja – 27. prosinca 1965.* 2020. Ur. ŠARIĆ, Tatjana. Hrvatski državni arhiv. Zagreb.
- Zapisnici Izvršnoga komiteta Centralnoga komiteta Saveza Komunista Hrvatske Svezak 5. 1959. – 1963.* 2018. Ur. ŠARIĆ, Tatjana, JUKIĆ, Marijana. Hrvatski državni arhiv. Zagreb.
- Zapisnici Izvršnoga komiteta Centralnoga komiteta Saveza komunista Hrvatske Svezak 6. 1964. – 1965.* 2019. Ur. ŠARIĆ, Tatjana, JUKIĆ, Marijana. Hrvatski državni arhiv. Zagreb.
- Zapisnici Politbiroa Centralnoga komiteta Komunističke partije Hrvatske 1945-1952. Svezak 1. 1945-1948.* 2005. Ur. VOJNOVIĆ, Branislava. Hrvatski državni arhiv. Zagreb.
- Zapisnici Politbiroa Centralnoga komiteta Komunističke partije Hrvatske Svezak 2 1949-1952.* 2006. Ur. VOJNOVIĆ, Branislava. Hrvatski državni arhiv. Zagreb.
- Zapisnici Izvršnoga komiteta Centralnoga komiteta Saveza komunista Hrvatske Svezak 3. 1952-1954.* 2008. Ur. VOJNOVIĆ, Branislava. Hrvatski državni arhiv. Zagreb.
- Zapisnici Izvršnoga komiteta Centralnoga komiteta Saveza komunista Hrvatske Svezak 4. 1955-1959.* 2010. Ur. VOJNOVIĆ, Branislava. Hrvatski državni arhiv. Zagreb.